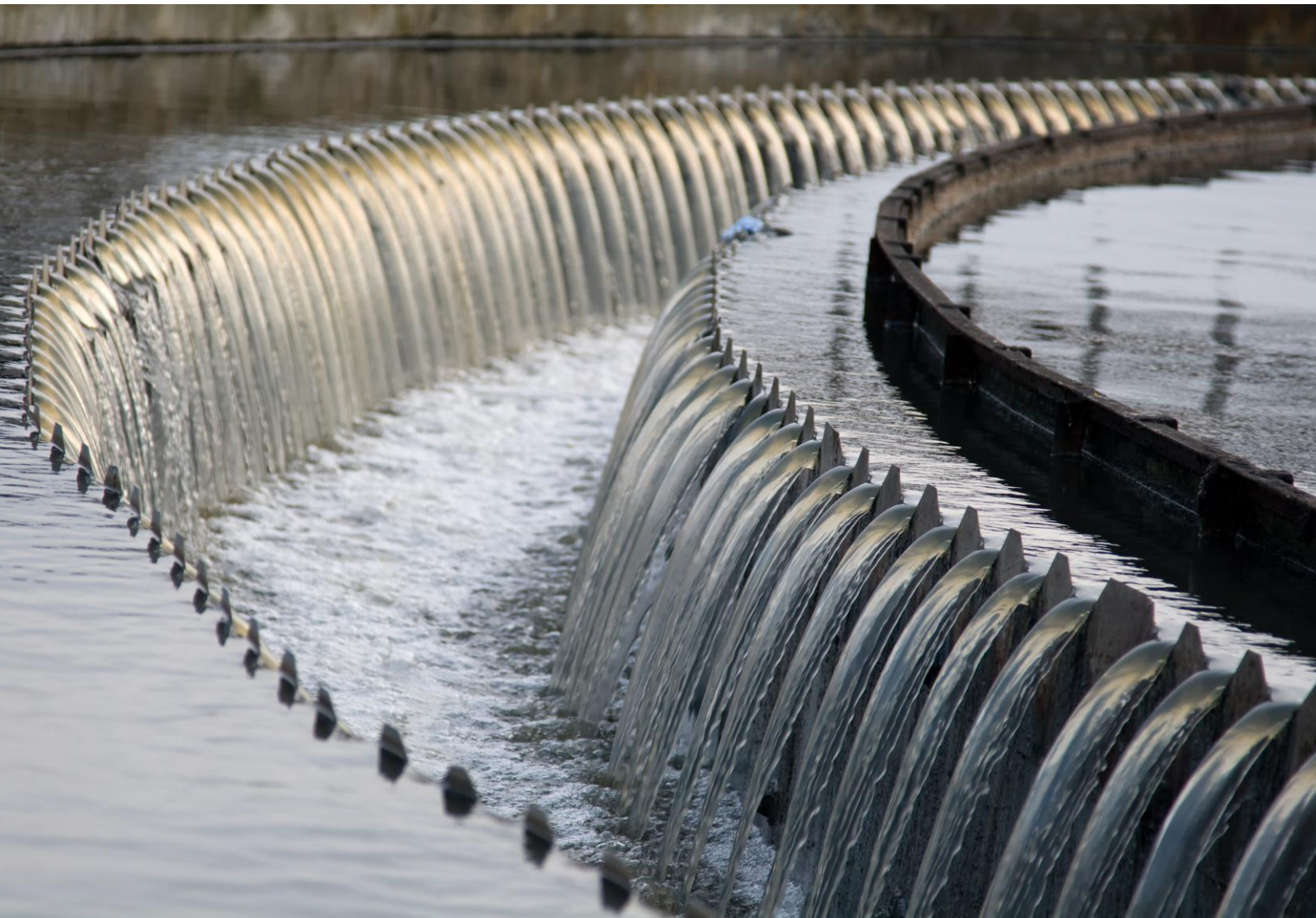

BEDRIJF & WATER

Historiek

In 2012 heeft Agentschap Ondernemen de brochure 'Bedrijf en Water' gelanceerd. De publicatie kaderde binnen hun dienstverlening 'Milieu en Energie'. In het kader van het kerntakenplan van de Vlaamse Regering werd beslist dat Agentschap Ondernemen niet langer het aanspreekpunt is voor ondernemers op zoek naar informatie over milieuregelgeving. Wel vormen zij nog het aanspreekpunt voor alle vragen rond subsidies en ondernemerschap. Het agentschap zet mensen en middelen in om het ondernemerschap in Vlaanderen voluit te ondersteunen en aan te moedigen. Want er is echt nood aan ondernemers die voor duurzame groei zorgen. Zo helpen we mee om van Vlaanderen tegen 2020 een topregio te maken.

Uitgebreide informatie over de dienstverlening van het Agentschap Ondernemen vindt u op de website www.agentschapondernemen.be.

Om deze succesvolle brochure niet verloren te laten gaan, wordt de brochure vanaf mei 2015 overgedragen aan het Vlaams Kenniscentrum Water (Vlakwa) vzw.

Vlakwa is een vraaggedreven en onafhankelijk intermediair voor de integrale waterketen en werd opgericht op 19 april 2010. Vlakwa staat voor samenwerking tussen de diverse (water)actoren in Vlaanderen. Het ondersteunt kennisopbouw, bevordert onderlinge samenwerking en stimuleert uitwisseling van ervaringen en kennis. Dit alles met het oog op efficiëntiewinsten bij de doelgroepen en/of internationale valorisatie van de in Vlaanderen opgebouwde kennis en behaalde resultaten.

De doelstellingen van VLAKWA zijn:

- ODI: noden- en nieuwe waardenketens-detectie en hieraan gekoppelde innovaties en projecten initiëren;
- OD2: als intermediair de samenwerking in toegepaste, complementaire, en vraaggedreven onderzoeks- & ontwikkelings- & innovatieactiviteiten ondersteunen;
- OD3: demonstratieprojecten initiëren en ondersteunen;
- OD4: nationale en internationale waterkennis en –ervaring verzamelen en verspreiden, en de valorisatie ervan ondersteunen;
- OD5: strategische adviesondersteuning verlenen en coördineren;
- OD6: signaleren en creëren van nieuwe kansen voor innovatie binnen Europese en internationale programma's.
- OD7: samenwerkingsverbanden rond innovatie en valorisatie opzetten

Een overzicht van lopende en afgelopen projecten en meer info over de algemene werking vindt u op www.vlakwa.be.

Versie mei 2015

Disclaimer: Deze brochure heeft geen officieel karakter en de gegevens worden enkel verstrekt bij wijze van inlichting. Mochten er ondanks onze zorgen onvolkomenheden worden vastgesteld, dan worden uw opmerkingen en/of suggesties erg op prijs gesteld.

Inhoud

HISTORIEK	2
INTRODUCTIE	4
I. WEGWIJS IN DE VLAAMSE WATERWETGEVING	5
I.1. Keuze uit verschillende waterbronnen	5
I.1.1 Leidingwater	5
I.1.2 Hemelwater.....	5
I.1.3 Grondwater.....	6
I.1.4 Oppervlaktewater.....	10
I.1.5 Grijswater	12
I.2 Afvalwater: wat u zeker moet weten	14
I.2.1 Enkele begrippen en basisprincipes.....	14
I.2.2 Waar kan afvalwater geloosd worden?.....	14
I.2.3 Lozing van huishoudelijk afvalwater	15
I.2.4 Lozing van bedrijfsafvalwater.....	19
I.2.5 Lozing van koelwater	24
I.2.6 Heffing op het lozen van afvalwater.....	25
2. STEUNMOGELIJKHEDEN, TOOLS EN INSPIRATIEBRONNEN VOOR EEN DUURZAAM WATERGEBRUIK	30
2.1 Steun voor advies	30
2.1.1 KMO-portefeuille.....	30
2.1.2 PRODEM	35
2.2 Steun voor investeringen	36
2.2.1 Ecologiepremie (E-Plus).....	36
2.2.2 Strategische ecologiesteun (STRES)	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.3. Inspiratiebronnen	42
2.3.1 VITO	42
2.3.2 Websites.....	43
3. NUTTIGE ADRESSEN	45

Introductie

Bij de uitbating van een bedrijf krijgt men te maken met verschillende types waterstromen. Of het nu om een productiebedrijf, een kantoorgebouw of een loods voor logistiek transport gaat, op zijn minst is er water nodig voor de sanitaire voorzieningen. Maar ook voor heel wat andere toepassingen kan water nodig zijn.

Bij het gebruik van water is er keuze uit verschillende soorten waterbronnen, denk maar aan leidingwater, regenwater, grondwater, oppervlaktewater, grijswater. Waar men zich meestal niet zo van bewust is, is het feit dat elk van deze waterstromen het voorwerp is van een specifieke regelgeving die een duurzaam gebruik in Vlaanderen voorop stelt.

Na het gebruik eindigt elk water dat niet verdampt of opgenomen wordt in een product uiteindelijk als afvalwater dat geloosd moet worden. Ook deze lozing is opnieuw gebonden aan een eigen regelgeving.

Voor een bedrijf vraagt het dan ook heel wat kennis om deze verschillende regels goed toe te passen. Daarnaast vereist het heel wat kunde om het water als grondstof eco-efficiënt in te zetten en te beheren en te evolueren naar een gesloten waterkringloop.

Met deze brochure willen we u een duidelijk zicht geven op de verschillende waterstromen, de bijhorende regelgeving en tips en inspiratiebronnen aanreiken om de waterhuishouding in uw bedrijf op punt te stellen.

De brochure is opgebouwd uit drie delen:

In het eerste deel wordt een overzicht gegeven van de regelgeving per waterbron en type afvalwater.

Het tweede deel bevat een overzicht van aanmoedigingspremies, inspiratiebronnen en initiatieven ter ondersteuning van uw zoektocht naar een eco-efficiënt waterbeheer.

Het laatste deel bevat een overzicht van de instanties die betrokken zijn bij de waterregelgeving.

I. Wegwijs in de Vlaamse waterwetgeving

I.1. Keuze uit verschillende waterbronnen

I.1.1 Leidingwater

Leidingwater is de meest gebruikte en ook makkelijkst toepasbare waterbron. Het is steeds beschikbaar en heeft bovendien een goede kwaliteit waardoor het voor de meeste toepassingen inzetbaar is. Leidingwater wordt gewonnen uit oppervlaktewater of watervoerende lagen in de ondergrond (grondwater). Dit water wordt door middel van gecontroleerde zuiveringstechnieken opgewaardeerd tot drinkwater.

Voor de drinkwaterproductie in Vlaanderen wordt iets minder dan de helft oppervlaktewater gebruikt, voor iets meer dan de helft grondwater. Grondwater maakt deel uit van een watercyclus die vele tientallen jaren, zelfs duizenden jaren kan duren en waarbij de watervoerende lagen terug aangevuld worden. Bij overbemaling bestaat het gevaar op uitdroging, waardoor grondwater niet onuitputtelijk is. Vanuit het standpunt van efficiënt waterbeheer is het daarom belangrijk om het waterverbruik terug te schroeven en na te gaan welke **alternatieve waterbronnen** beschikbaar zijn voor processen die water van een mindere kwaliteit kunnen gebruiken.

Voor hoogwaardige toepassingen, zoals in de voedingsindustrie, blijft leidingwater echter een essentiële waterbron. De kwaliteit van het drinkwater wordt zeer regelmatig gecontroleerd volgens wettelijke bepalingen. De drinkwaterleveranciers zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van deze controles. Al deze bepalingen zijn vastgelegd in het Besluit van de Vlaamse Regering van 13 december 2002 houdende reglementering inzake de kwaliteit en levering van water bestemd voor menselijke consumptie.

I.1.2 Hemelwater

Hemelwater is een verzamelnaam voor alle vormen van water dat uit de lucht valt: regen, sneeuw en hagel, met inbegrip van dooiwater. Het gebruik van hemelwater wordt meer en meer gestimuleerd door de overheid, vooral door het opleggen van allerhande regels voor hergebruik, infiltratie, buffering en de afvoer van dit water.

In **Vlarem II** wordt zowel voor ingedeelde (i.e. meldings- of milieuvergunningplichtige bedrijven) als niet-ingedeelde inrichtingen bepaald hoe met hemelwater dient omgesprongen te worden.

In **Art. 4.2.1.3§5** en **Art. 6.2.2.1.2§4** wordt een **rangorde** vastgelegd over hoe de **afvoer** van hemelwater bij voorkeur moet gebeuren. In afnemende graad van prioriteit ziet dit er als volgt uit:

- 1° opvang voor hergebruik;
- 2° infiltratie op eigen terrein;
- 3° buffering met vertraagd lozen in een oppervlaktewater of een kunstmatige afvoerweg voor hemelwater;
- 4° lozing in de regenwaterafvoerleiding (RWA) in de straat.

De lozing in de openbare riolering is enkel en alleen toegelaten wanneer de beste beschikbare technieken geen van de voornoemde afvoerwijzen toelaten.

Naast VLAREM II legt ook **de gewestelijke stedenbouwkundige verordening over hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater** voorwaarden vast waar moet aan voldaan worden bij nieuwbouw en grondige verbouwingen (minder dan 60 % van de buitenmuren wordt behouden). Het gaat hierbij over **gebouwen of constructies** met een horizontale dakoppervlakte groter dan 75 m² of over uitbreidingen van het horizontale dakoppervlak met meer dan 50 m². Uitgezonderd zijn rieten daken, groendaken en percelen kleiner dan 3 aren. De verordening is ook van toepassing op het

aanleggen of heraanleggen van **verharde grondoppervlakken**, indien de referentieoppervlakte van de verharding groter is dan 200 m². Er is sprake van heraanleggen als de volledige verharding, met inbegrip van de funderingslaag, wordt vervangen.

De verordening bevat **minimale voorschriften** voor de lozing van niet-verontreinigd hemelwater, afkomstig van deze verharde oppervlakken en bepaalt o.a. de minimale dimensioneringscriteria waaraan hemelwaterputten, infiltratie- en buffervoorzieningen moeten voldoen.

OPGELET: De Vlaamse Regering heeft op 5 juli 2013 een nieuwe verordening hemelwater definitief goedgekeurd die een aanzienlijke verstrenging van de huidige verordening is. Deze nieuwe verordening is nog niet van kracht. Ze moet gepubliceerd worden in het Belgisch Staatsblad en treedt in werking de eerste dag van de derde maand na publicatie (wellicht eind 2013/begin 2014). De informatie uit deze alinea is dus van toepassing op voor die datum ingediende aanvragen.

Daarnaast kunnen ook **provinciale en gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen** bijkomende eisen stellen bovenop de gewestelijke stedenbouwkundige verordening. Raadpleeg dus steeds de technische dienst van de gemeente waar het bedrijf geëxploiteerd wordt!

Hoe deze stedenbouwkundige voorschriften praktisch kunnen omgezet worden, wordt toegelicht in een aantal **codes van goede praktijk**. In de code voor hemelwaterputten en infiltratievoorzieningen wordt ingegaan op de ontwikkeling en dimensionering van deze voorzieningen.

Naast deze regelgeving die het gebruik van hemelwater meer en meer oplegt, is het gebruik van hemelwater in ieder geval aanbevolen. Enerzijds omdat het gratis ter beschikking staat van iedereen. Anderzijds is de kwaliteit van hemelwater heel geschikt voor het gebruik in sanitaire toepassingen, reiniging, als koelwater of voor stoomproductie en in bepaalde productieprocessen (behalve bijvoorbeeld in de voedingssector). Bij het gebruik van hemelwater kan best een debietmeter op de toevoerleiding(en) naar de gebruiker(s) van hemelwater in het bedrijf worden geplaatst om in het kader van de afvalwaterheffing de werkelijk verbruikte hoeveelheden aan te tonen (zie ook punt 1.2.6).

Extra informatie

Publicaties

Stedenbouwkundige verordening hemelwaterputten en infiltratievoorzieningen:

<http://www.ruimtelijkeordening.be/Default.aspx?tabid=14497>

1.1.3 Grondwater

Grondwater wordt gedefinieerd als water dat zich onder het bodemoppervlak in de verzadigde zone bevindt en dat in direct contact met de bodem of ondergrond staat. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen diep en ondiep grondwater. **Diep grondwater** (artesisch of gespannen grondwater) zit gespannen onder een kleilaag en bevindt zich meestal meer dan 100 meter diep (soms ook 80 meter). **Ondiep grondwater** (freatisch grondwater) is oppervlakkig en zit niet gespannen onder een kleilaag.

De kwaliteit van het gespannen grondwater is doorgaans behoorlijk goed omdat dit water tijdens de grondwatercyclus al voor een groot deel gezuiverd wordt door natuurlijk drainage doorheen gesteenten. Deze goede kwaliteit is de reden waarom grondwater een gegeerde waterbron is en tot voor een aantal jaar veelvuldig werd ingezet in o.a. de voedings- en textielsector, vooral in West-

Vlaanderen. Ook voor de drinkwaterproductie is dit diepe grondwater één van de belangrijkste bronnen. Het is dus zeer belangrijk om er zorgvuldig mee om te springen.

Wie grondwater wilt moet daarvoor een **vergunning** hebben. In de vergunning wordt bepaald wat het maximaal op te pompen debiet is. Overbemaling en niet vergunde winningen hebben er in het verleden voor gezorgd dat sommige grondwaterlagen stilaan uitgeput raakten. Gevolg hiervan is een streng grondwaterbeleid dat gericht is op de afbouw van de grondwaterwinningen uit de diepe watervoerende lagen van de Sokkel en het Landenaan.

Vooraleer grondwater in te zetten in het bedrijf is het daarom belangrijk om rekening te houden met het feit dat het principe geldt dat hoogwaardig grondwater enkel kan/mag gebruikt worden voor **hoogwaardige toepassingen** (bv. voedingsprocédé) en niet voor **laagwaardige toepassingen** zoals bijvoorbeeld de schoonmaak, sanitair, het reinigen van stallen, besproeien van grasvelden, ...

Vóór de inwerkingtreding van VLAREM I, werden **grondwatervergunningen** afgeleverd volgens het grondwaterdecreet (categorie A, categorie B). Deze vergunningen lopen af volgens de opgelegde termijn met een beperking **tot maximum 1/1/2019**. Wanneer in de vergunning geen termijn werd opgelegd loopt deze ook af op 1/1/2019. Na deze datum moeten deze grondwaterwinningen (her)vergund worden volgens VLAREM.

Grondwaterwinningen worden in **VLAREM I** ondergebracht in **rubriek 53.8**. Afhankelijk van het opgepompte debiet zal de winning meldingsplichtig ($< 500 \text{ m}^3/\text{jaar}$) zijn of zal een milieuvergunning ($\geq 500 \text{ m}^3/\text{jaar}$) bij de gemeente of de provincie moeten aangevraagd worden. Er zijn echter twee gevallen waarin geen vergunning nodig is: (i) winningen waar het water uitsluitend met een handpomp wordt opgepompt en (ii) winningen van minder dan $500 \text{ m}^3/\text{jaar}$ waarvan het water uitsluitend voor huishoudelijke doeleinden wordt verbruikt.

Bij de melding of aanvraag van een milieuvergunning wordt het **boorverslag met boorstaat en putschema** opgevraagd als bewijsstuk. Wanneer het om een bestaande put gaat die hervergund moet worden, dan moeten deze documenten onmiddellijk bij het aanvraagdossier gevoegd worden. Wanneer het over een volledig nieuwe winning gaat, dan kunnen deze documenten uiteraard niet bij de aanvraag gevoegd worden. Op het moment dat de vergunning dan verleend wordt en de boring uitgevoerd wordt, moeten deze documenten wel bezorgd worden aan de vergunningverlenende overheid.

Het boorverslag met boorstaat en putschema worden opgemaakt door de installateur van de put.

- Het **boorverslag** bevat de administratieve gegevens van de boring (opdrachtgever, ligging, boordatum,...) alsook de uitvoeringsmethode en gebruikte materialen en technieken. Eventuele bijkomende opmerkingen betreffende de put of boring worden ook in dit verslag vermeld.
- De **boorstaat** vermeldt zo nauwkeurig mogelijk de aard van de doorboorde grondlagen met vermelding van hun samenstelling en kleur.
- Het **putschema** vermeldt schematisch de volledige inbouw van de put met de gebruikte materialen, diameters en dieptes.

De voorwaarden bij het winnen van grondwater worden vastgelegd in **hoofdstuk 5.53 van VLAREM II**.

Basisprincipe is dat de grondwaterwinning moet aangelegd, gewijzigd, verbouwd en geëxploiteerd worden volgens de regels van goed vakmanschap zoals opgenomen in **de code van goede praktijk voor boren, exploiteren en afsluiten van boorputten voor grondwaterwinning**. Deze code is als bijlage 5.53.I terug te vinden bij VLAREM II. Belangrijke aandachtspunten zijn:

- I. Verontreiniging van watervoerende lagen moet steeds vermeden worden. Daarom moet het boorgat bovenaan afgedicht worden en is het verboden om watervoerende lagen met elkaar in verbinding te brengen.

2. Het grondwaterpeil moet steeds gemeten kunnen worden. Daarom moet in elk boorgat een **peilbuis** aangebracht worden met een binnendiameter van minstens 18 mm.
3. Elke grondwaterwinning moet voorzien zijn van een **debietmeter**. Deze meter moet geplaatst worden voor het eerste aftappunt van het gewonnen water.
4. De stand van de debietmeter wordt genoteerd in een **register** op de laatste kalenderdag van elke jaar waarin grondwater werd opgepompt en telkens wanneer de debietmeter verwijderd of herplaatst wordt.
5. Grondwaterwinningen met een vergund volume van meer dan 30.000 m³/jaar moeten voorzien zijn van minstens één **peilput** (aantal afhankelijk van het debiet).
6. De exploitant van een grondwaterwinning van meer dan 30.000 m³/jaar moet elk jaar een aantal gegevens (gewonnen volumes, analyses van het grondwater, peilmetingen) bezorgen aan de Afdeling Operationeel Waterbeheer van de Vlaamse Milieumaatschappij. Hij doet dit a.d.h.v. de daartoe voorziene formulieren in **het Integraal Milieu Jaarverslag (IMJV)**. Het IMJV moet jaarlijks **voor 15 maart** terug bezorgd worden aan de bevoegde administratie. Meer informatie over het IMJV is terug te vinden op <http://imjv.milieuinfo.be>.
7. Wanneer een grondwaterwinning buiten dienst wordt gesteld, moet de put worden opgevuld met een mengsel van cement en bentoniet zodat contaminatie van de watervoerende laag onmogelijk wordt.

De code van goede praktijk waar in VLAREM II diverse malen naar verwezen wordt, is een onontbeerlijk instrument om een efficiënt en verantwoord grondwaterbeleid te kunnen uitvoeren. Ze heeft tot doel praktische informatie en technische richtlijnen ter beschikking te stellen aan al diegenen die te maken hebben met de uitvoering van boringen en met de aanleg, de uitbating, het onderhoud en de afsluiting van grondwaterwinningen.

Nadat de grondwaterwinning in dienst is genomen, moet deze indienstname binnen de twee maanden **gemeld worden aan de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)**. Ook wanneer de grondwaterwinning buiten dienst wordt gesteld moet dit binnen de twee maanden na de stopzetting gemeld worden aan de VMM. De melding gebeurt a.d.h.v. een standaardformulier dat te vinden is op de website www.vmm.be/water/heffingen onder het gedeelte 'formulieren'.

De winning van grondwater is niet gratis. Jaarlijks wordt er immers een heffing berekend op de hoeveelheid gewonnen grondwater. Enkel grondwaterverbruiken tot en met 499 m³/jaar zijn vrijgesteld van deze **heffing op de winning van grondwater**. Alle andere grondwaterwinningen worden belast volgens vastgelegde formules waarbij de **opgepompte hoeveelheid** enerzijds en specifieke laag- en gebiedsfactoren anderzijds de hoogte van de heffing bepalen. Uitzonderingen zijn de ondiepe winningen tussen de 500 m³ en 30.000 m³ die enkel belast worden op de hoeveelheid opgepompt water in het voorgaande jaar en waarbij geen laag- en gebiedsfactoren in rekening gebracht worden.

De **laag- en gebiedsfactoren** werden in 2007 ingevoerd om overbemaalde grondwaterlagen extra te beschermen. Vanaf het heffingsjaar 2010 t.e.m. heffingsjaar 2017 worden deze gebiedsfactoren stelselmatig verhoogd. Het stimuleren van een duurzaam watergebruik door minder water te gebruiken en over te stappen van gespannen grondwater naar hergebruik van water of gebruik van oppervlakte-, hemel-, grijs- of freatisch grondwater is daarbij één van de basisdoelstellingen. De stapsgewijze verhoging laat de bedrijven immers toe om op een rechtzekerere manier actie te ondernemen.

Een aantal belangrijke **aandachtspunten** om problemen bij de heffing te vermijden zijn:

- Zo lang een buitendienststelling niet gemeld wordt aan de VMM zal een heffing op de winning van grondwater geheven worden. Men beschouwt het vergunde debiet dan als de hoeveelheid opgepompt water voor het bepalen van de heffing.
- Verzegelde debietmeters zijn sinds 1 januari 2010 verplicht voor elke grondwaterwinning. Bij het ontbreken van een debietmeter zal VMM vanaf heffingsjaar 2011 starten met het

opleggen van boetes. De boetes zijn bedoeld als signaal om zich in orde te stellen met de wetgeving. Uitzondering op deze verplichting om een debietsmeter te plaatsen zijn:

- Grondwaterwinningen uitgerust met een handpomp;
- Grondwaterwinningen bedoeld voor huishoudelijk gebruik tot maximaal 500 m³/jaar;
- Draineringen die noodzakelijk zijn om het gebruik van bouw- en weilanden mogelijk te maken of te houden.

Naast dit klassiek grondwaterverbruik, kan het technisch ook nodig zijn om bij de aanleg van bouwkundige werken of de aanleg van openbare nutsvoorzieningen een **bronbemaling** uit te voeren. De voorwaarden voor grondwater dat onttrokken wordt bij bronbemalingen worden vastgelegd in VLAREM II, afdeling 5.53.6. In zoverre dit met toepassing van beste beschikbare technieken mogelijk is, moet het bemalingswater zoveel mogelijk terug in de grond ingebracht worden buiten de onttrekkingszone. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van infiltratieputten, -bekkens of -grachten. Bemalingswater moet dus zo veel mogelijk lokaal terug infiltreren in de bodem, zodat de grondwaterspiegel opnieuw wordt verrijkt. Op deze manier wordt met de bemaling de minste schade toegebracht aan de lokale waterhuishouding.

Is infiltratie om technische redenen niet haalbaar, dan wordt het bemalingswater best afgeleid naar de dichtstbijzijnde waterloop of, in het geval er een gescheiden riolering is, naar de regenwaterafvoer. Hiervoor wordt best contact opgenomen met de lokale waterloopbeheerder of rioolbeheerder.

Enkel als voorgaande oplossingen niet haalbaar zijn, bijvoorbeeld door het veroorzaken van wateroverlast voor derden, biedt VLAREM nog een laatste alternatief: lozing op de openbare riolering. In geval echter meer dan 10m³/u wordt opgepompt en de riolering is aangesloten op een rioolwaterzuiveringsinstallatie, dan mag enkel geloosd worden mits hiervoor een schriftelijke toestemming van Aquafin werd bekomen.

De hoeveelheid en samenstelling van het bemalingswater kunnen namelijk aanleiding geven tot problemen met het halen van de zuiveringsnormen, uitspoeling van slib, aanzanding in de riolering of werking van overstorten. Daarom zal Aquafin elke aanvraag afzonderlijk onderzoeken om in te schatten wat de gevolgen van de lozing kunnen zijn op het stelsel en op het zuiveringsproces. Om een toelating te verkrijgen voor lozing van bemalingswater op de openbare riolering, volstaat het een bemalingsaanvraag in te dienen via de website <http://bemalingen.aquafin.be>. Op basis van de ingediende gegevens bepaalt Aquafin of het bemalingswater, eventueel mits een vergoeding, kan verwerkt worden.

Lozingen van meer dan 10 m³/u of langer dan 6 maanden zijn bovendien onderworpen aan de heffing op waterverontreiniging. Meer informatie over deze heffing vindt u in hoofdstuk 1.2.6. De vergoeding aangerekend door Aquafin wordt in mindering gebracht van de wettelijk voorziene heffing.

Extra informatie

Bevoegde overheid:

Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, dienst Grondwaterbeheer: contactgegevens zie hfst 3

Websites:

www.dov.vlaanderen.be > grondwater

www.vmm.be/pub/bemalingen-waarheen-met-het-water.

1.1.4 Oppervlaktewater

In VLAREM II wordt oppervlaktewater gedefinieerd als “het stilstaande of stromende zoet, brak of zout water dat permanent of op geregelde tijdstippen op natuurlijke of kunstmatige wijze een deel van het aardoppervlak inneemt en dat ofwel deel uitmaakt van een waterhuishoudkundig systeem, ofwel dat niet in verbinding staat met het waterhuishoudkundig systeem en gevoed wordt door hemelwater.” Samengevat gaat het over het water in beken, rivieren, kanalen, havendokken, meren, zeeën, plassen, ... Bedrijven die in de buurt van een oppervlaktewater (al dan niet een bevaarbare waterweg) gelegen zijn, kunnen dit water, afhankelijk van de vereiste kwaliteit, inzetten in hun productieproces of als koelwater. Afhankelijk van de bevaarbaarheid van de waterweg zal een andere regeling van toepassing zijn.

- **Bevaarbare waterlopen**

Om water uit **bevaarbare waterlopen, kanalen en havendokken** te gebruiken in het bedrijf moet er vooraf een ‘aanvraag voor watervang’ of de zogenaamde **captatievergunning** worden aangevraagd. Deze materie wordt geregeld in het Besluit van de Vlaamse Executieve van 3 mei 1991 betreffende het afleveren van vergunningen voor het capteren van water uit de in het Vlaams gewest gelegen bevaarbare waterlopen, kanalen en havens (BS 19 juli 1991).

Zowel voor bestaande, nieuwe, uit te breiden, te verbouwen, te wijzigen of te verplaatsen watervang moet er een vergunning zijn. Deze regeling geldt niet voor de watervang die kleiner is dan 500 m³/jaar. Voor dergelijke captatie is enkel een melding aan de bevoegde waterwegbeheerder nodig. Deze melding moet jaarlijks herhaald worden.

De vergunning voor het onttrekken van 500 m³/jaar of meer moet aangevraagd worden bij **de beheerder van de betrokken waterweg**, die ook de vergunning zal afleveren. Eens de aanvraag ingediend is en volledig bevonden is, heeft de vergunningverlenende overheid drie maanden de tijd om een uitspraak te doen. Als binnen deze termijn geen uitspraak gedaan is, wordt de vergunning geacht stilzwijgend te zijn toegekend.

De **captatievergunning telt steeds voor één jaar**. Jaarlijks wordt de vergunning automatisch hernieuwd door het betalen van een **retributie**. De vergoeding die betaald moet worden voor het binnentrekken van oppervlaktewater, is afhankelijk van het opgepompte volume en het teruggestorte volume oppervlaktewater. Om die reden moet de exploitant jaarlijks **vóór 15 januari** de beheerder van de waterweg melden hoeveel water hij gedurende het voorgaande jaar heeft opgenomen en geloosd. De exploitant doet dit aan de hand van de resultaten van de debietmeting of via een debietberekening op basis van de maximale pompcapaciteit en het aantal gebruiksuren. Op de constructie voor watervang en waterlozing moet dan ook een apart debietmetingssysteem of tijdopnamesysteem geplaatst worden dat toelaat de gecapteerde en terug geloosde waterhoeveelheden vast te stellen.

De exploitant betaalt jaarlijks **vóór 15 maart** een voorschot op de retributie van het lopende jaar. Op basis van de gemelde hoeveelheden maakt de beheerder van de waterloop nadien een eindafrekening op basis van volgende formule:

$$\text{tarieven jaar } y = \text{basistarief} \times \frac{\text{indexcijfer van de maand december van het jaar } (y-1)}{\text{indexcijfer december 1990}}$$

Opmerkingen:

- Het indexcijfer van december 1990 bedraagt: 146,21
- Het bedrag van de retributie is momenteel onderworpen aan 21% BTW.
- De retributie bedraagt minimum 125 €/jaar.
- De captatie van minder dan 500m³/jaar is vrijgesteld van heffing en dus gratis.
- Het totaal verschuldigde bedrag kan maximaal met de helft worden verminderd bij teruglozing van het gecapteerde water in dezelfde waterweg.
- De basistarieven zijn de volgende:

Jaarlijkse retributie	
Waterafname in m ³ /jaar	Kanalen en havens
Schijf van minder dan 1.000.000 m ³	0,043381 €/m ³
Schijf van 1.000.000 tot 9.999.999 m ³	0,025161 €/m ³
Schijf van 10.000.000 tot 99.999.999 m ³	0,012959 €/m ³
Schijf boven 99.999.999 m ³	0,002499 €/m ³

Tabel 1: basis tarieven retributie oppervlaktewater

• **Onbevaarbare waterlopen**

Deze regeling geldt **niet** voor de **onbevaarbare waterlopen**, zoals beken en kleinere rivieren. Deze kleinere waterlopen worden naargelang hun grootte ingedeeld in drie categorieën:

- 3° categorie: een waterloop waarbij er een openbaar belang is binnen de gemeente, o.a. minimum 100 ha afwateringsbekken of abnormaal hoog debiet of verontreiniging door afvalwater;
- 2° categorie: een bovengemeentelijke waterloop - dit is een 3° categorie die de gemeentegrens kruist, op dat moment wordt ze 2° categorie en blijft dit stroomafwaarts de gemeentegrens tot aan het punt van 1° categorie;
- 1° categorie: stroomafwaarts vanaf het punt met een afwateringsbekken van 5000 ha wordt de waterloop 2° categorie een 1° categorie.

Oevereigenaars (aangelanden) hebben in principe het recht om water te benutten uit een onbevaarbare waterloop voor toepassing in landbouw, huishouden en industrie. Bij het onttrekken van het water mag echter geen afbreuk worden gedaan aan de rechten van de lager gelegen oevereigenaars. Dit komt er onder meer op neer dat de waterloop niet volledig leeg mag getrokken worden. Er mag ook geen schade optreden aan het visbestand en aan de oevers door het onttrekken van water. Zolang de oevereigenaar geen vaste constructies of bouwwerken opricht voor het onttrekken van het water uit de onbevaarbare waterloop is er **geen meldings- of vergunningsplicht**. Wanneer dit wel het geval zou zijn, dan is een machtiging van de waterbeheerder en een bouwvergunning nodig.

Het waterbeheer en onderhoud van de onbevaarbare waterlopen is als volgt opgedeeld in Vlaanderen:

Type waterloop	Buiten polder		Binnen polder	
	beheer	onderhoudskosten	beheer	onderhoudskosten
1° categorie	Vlaams Gewest (VMM)	Vlaams Gewest	Vlaams Gewest	Vlaams Gewest
2° categorie	Provincie	Provincie	Polder	Provincie
3° categorie	Gemeente	Gemeente	Polder	Gemeente

Tabel 2: bevoegheidsverdeling onbevaarbare waterlopen

Door de herverdeling van de bevoegdheden tussen de verschillende overheden is het mogelijk dat het beheer van de waterlopen in de nabije toekomst zal veranderen.

Als de waterloop in een polder of watering gelegen is, dan moet rekening gehouden worden met het eventueel van toepassing zijnde politiereglement binnen het gebied. Hierdoor kan het zijn dat er toch een vergunning of toelating nodig is voor de captatie van water uit een onbevaarbare waterloop. Contacteer dus steeds de waterbeheerder.

Extra informatie

Bevoegde overheid:

Beheerder van de waterweg (zie ook contactgegevens in hfst 3)

1.1.5 Grijswater

Grijswater wordt gedefinieerd als een onderdeel van het **tweedecircuitwater**, met name oppervlaktewater, hemelwater of effluent van een rioolwaterzuiveringsinstallatie, dat al dan niet na extra behandeling, ingezet kan worden in een productieproces. Omdat de omschakeling van grondwater naar een alternatieve waterbron vaak een stuk duurder uitvalt dan het gebruik van gespannen grondwater zelf, besliste de Vlaamse Regering om een financiële tegemoetkoming aan te bieden aan drinkwaterleveranciers die grijswater aanbieden aan klanten. Op die manier probeert de Vlaamse overheid de verdeling van grijswater te stimuleren en een stevige impuls te geven aan de bescherming van de kwetsbare grondwaterlagen door het gebruik van alternatief water aan te moedigen.

In het **besluit van de Vlaamse Regering van 11 juni 2004 (BS 2/9/2004) 'houdende het toekennen van een gewestbijdrage aan grijswaterleveranciers voor de uitbouw van grijswatercircuits ter bescherming van de kwetsbare watervoerende lagen'** wordt de aard, het percentage en de procedure tot het verkrijgen van een gewestbijdrage voor de uitbouw van grijswatercircuits bepaald.

Volgens dit besluit (en het wijzigingsbesluit van 5 maart 2010) kunnen initiatiefnemers (grijswaterleveranciers) jaarlijks nieuwe principe-aanvragen indienen **vóór 30 april** van het jaar dat voorafgaat aan het jaar waarop het investeringsprogramma betrekking heeft. De principeaanvraag wordt ingediend bij de afdeling Operationeel Waterbeheer van de VMM. De aanvraag wordt daarna beoordeeld door een jury bestaande uit de Vlaamse Milieumaatschappij, het Agentschap Ondernemen en het Departement Landbouw en Visserij.

Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met de mate waarin het project de waterwinning uit kwetsbare grondwaterlagen vermindert en de economische leefbaarheid van het project. Bij een gunstige beoordeling kan **tot 60 %** van de noodzakelijke investeringen gesubsidieerd worden. Zowel de investeringen die nodig zijn voor de aanmaak en de zuivering van het grijswater, als voor de distributie ervan kunnen in aanmerking komen voor deze subsidie.

Vóór 1 november van het jaar van aanvraag worden de initiatiefnemers op de hoogte gebracht

van het besluit over de principeaanvraag. Indien deze gunstig is, kan de initiatiefnemer een definitieve aanvraag voor de gewestbijdragen indienen.

Belangrijk om weten is dat **enkel drinkwatermaatschappijen** nieuwe grijswaterprojecten kunnen indienen. Deze projecten zijn bovendien enkel aanvaardbaar indien er **voldoende industriële afnemers** meewerken. Deze medewerking moet formeel bevestigd worden door het sluiten van een principe-engagement tussen de drinkwatermaatschappij en het bedrijf in kwestie dat grijs water zou afnemen. Op **5 maart 2010** werd het grijswaterbesluit door de Vlaamse Regering aangepast waardoor bij nieuwe projecten grijswater ook aan **landbouwbedrijven** kan geleverd worden.

Extra informatie

Bevoegde overheid:

Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, dienst

Grondwaterbeheer: contactgegevens zie hfst 3

I.2 Afvalwater: wat u zeker moet weten

I.2.1 Enkele begrippen en basisprincipes

In VLAREM wordt afvalwater **gedefinieerd** als “verontreinigd water waarvan men zich ontdoet, zich moet ontdoen of de intentie heeft zich te ontdoen, met uitzondering van hemelwater dat niet in aanraking is geweest met verontreinigende stoffen”.

Afhankelijk van de herkomst van het afvalwater wordt een onderscheid gemaakt tussen drie types afvalwater:

- **Huishoudelijk afvalwater**, zijnde het afvalwater dat enkel bestaat uit water afkomstig van
 - normale huishoudelijke activiteiten;
 - sanitaire installaties;
 - keukens;
 - het reinigen van gebouwen zoals woningen, kantoren, plaatsen waar groot- of kleinhandel wordt gedreven, zalen voor vertoningen, kazernen, kampeerterreinen, gevangenissen, onderwijsinrichtingen met of zonder internaat, zwembaden, hotels, restaurants, drankgelegenheden, kapsalons;
 - wassalons, waar de toestellen uitsluitend door het cliënteel worden bediend.
 - Afvalwaterstromen van verzorgingsinstellingen die voldoen aan de voorwaarden van artikel 5.49.0.4 van VLAREM II, worden voor de toepassing van dit besluit gelijkgesteld met huishoudelijk afvalwater.
- **Koelwater** is water dat in de nijverheid voor afkoeling gebruikt wordt en dat niet in aanraking is gekomen met af te koelen stoffen of met andere verontreinigende stoffen.
- **Bedrijfsafvalwater**, zijnde alle afvalwater dat niet voldoet aan de bepalingen van huishoudelijk afvalwater of koelwater.

Huishoudelijk afvalwater dat **gemengd** wordt met bedrijfsafvalwater (inclusief verontreinigd bemalingswater/afvalwater van bodemsaneringen), wordt beschouwd als bedrijfsafvalwater (art. 4.2.1.2 VLAREM II). Wanneer dus de afvoer van een sanitair blok samen vloeit met de afvoer van het water uit het productieproces, wordt deze afvalstroom in zijn totaliteit beschouwd als bedrijfsafvalwater wanneer de deelstroom niet apart controleerbaar is. Dit geldt ook voor niet-verontreinigd hemelwater of koelwater dat gemengd met bedrijfsafvalwater geloosd wordt. Dit heeft gevolgen voor de toepassing van de lozingsnormen en de heffing op de waterverontreiniging. Het afzonderlijk houden van deze afvalwaterstromen of het apart controleerbaar maken alvorens te mengen komt in vele gevallen voordeliger uit.

I.2.2 Waar kan afvalwater geloosd worden?

Als er riolering aanwezig is, moet het huishoudelijk afvalwater in de openbare riolering geloosd worden. Indien een gescheiden stelsel is voorzien, moet het huishoudelijk afvalwater aangesloten worden op dat deel van de riolering bestemd voor de afvoer van afvalwater.

In de gebieden waar nooit een riolering zal aangelegd worden, wordt het huishoudelijk afvalwater rechtstreeks geloosd op een oppervlaktewater (beek, rivier, gracht, ...). In deze gebieden geldt een individuele zuiveringsplicht.

Het **bedrijfsafvalwater** kan na zuivering geloosd worden op **oppervlaktewater**. Mits naleven van een aantal voorwaarden kan het bedrijfsafvalwater ook geloosd worden op de openbare riolering. De voorwaarden zijn vastgelegd in het besluit van 21 oktober 2005 met betrekking tot de verwerking van bedrijfsafvalwater via de openbare zuiveringsinfrastructuur.

Koelwater daarentegen mag niet geloosd worden op riolering, tenzij er een gescheiden riolering ligt. Dan kan het koelwater geloosd worden in dat deel van de riolering waar regenwater op geloosd

wordt, de RWA of regenwaterafvoer. Bij voorkeur wordt het rechtstreeks geloosd op oppervlaktewater.

Hemelwater dat op het eigen bedrijfsterrein valt (dakvlakken en grondvlakken) wordt bij voorkeur hergebruikt en/of vervolgens geïnfiltreerd op het eigen terrein. Als dit niet mogelijk is, wordt buffering met lozing op oppervlaktewater of een kunstmatige afvoer voor hemelwater aanbevolen. Wanneer de best beschikbare technieken geen van deze afvoerwijzen toelaat, is in laatste instantie de lozing in de openbare riolering toegelaten..

De volledige scheiding op eigen terrein tussen afvalwater en hemelwater, afkomstig van dakvlakken en grondvlakken, is verplicht op het ogenblik dat een gescheiden openbare riolering wordt aangelegd/heraangelegd. Bij gesloten bestaande bebouwing is de scheiding tussen afvalwater en hemelwater enkel verplicht indien daarvoor geen leidingen onder of door het gebouw moeten worden aangelegd. (art. 4.2.1.3§4 en art. 6.2.2.2.1.2§1 van VLAREM II).

1.2.3 Lozing van huishoudelijk afvalwater

Het water afkomstig van toiletten, douches, refter, keuken en schoonmaakactiviteiten wordt beschouwd als huishoudelijk afvalwater. Bijna elk bedrijf loost dus huishoudelijk afvalwater. Let echter wel op: huishoudelijk afvalwater dat gemengd wordt met bedrijfsafvalwater en zonder dat de verschillende deelstromen apart kunnen worden gecontroleerd, wordt echter beschouwd als bedrijfsafvalwater. Dit heeft belangrijke gevolgen voor de afvalwaterheffing (zie 1.2.6). Bij de lozing van huishoudelijk afvalwater zijn een aantal aspecten belangrijk.

- **Vergunningsplicht**

De lozing van huishoudelijk afvalwater is ingedeeld volgens rubriek 3.2 van de bijlage I bij VLAREM I.

rubriek	omschrijving	klasse
3.2	Het, zonder behandeling in een afvalwaterzuiveringsinstallatie, lozen van huishoudelijk afvalwater, ander dan afkomstig van woongelegenheden, met een debiet van meer dan 600 m ³ /jaar	
	2° Wanneer het lozingspunt is gelegen in een gemeente waarvoor het gemeentelijk zoneringsplan definitief is vastgesteld	
	a) Lozingspunt gelegen in een centraal gebied en/of collectief geoptimaliseerd buitengebied en individueel te optimaliseren buitengebied en/of buiten het zoneringsplan	3
	b) Lozingspunt gelegen in een collectief te optimaliseren buitengebied	2

Tabel 3 Uittreksel bijlage I VLAREM I – lozing huishoudelijk afvalwater

De indelingsplicht telt pas vanaf een lozing van 600 m³/jaar, wat overeenkomt met een tewerkstelling van ongeveer 50 à 60 personen. Afhankelijk van de zuiveringszone waarin het bedrijf zich bevindt, zal de lozing meldingsplichtig of milieuvergunningsplichtig (klasse 2) zijn en zal al dan niet een IBA geplaatst moeten worden. In geval een IBA noodzakelijk is, is de lozing ingedeeld in rubriek 3.6.1.

Bedrijven die minder dan 600 m³/ jaar lozen, hoeven dit niet op te nemen in de milieuvergunning. Niettegenstaande moet de lozing wel voldoen aan de voorwaarden voor niet-ingedeelde inrichtingen (hoofdstuk 6.2 van VLAREM II).

- **Lozingsvoorwaarden**

De voorwaarden voor het lozen van huishoudelijk afvalwater zijn opgenomen in afdeling 4.2.8 van VLAREM II.

Parameter	lozing in het individueel te optimaliseren buitengebied of collectief te optimaliseren buitengebied	lozing in openbare riolering
pH	$6,5 \leq \text{pH} \leq 9$	-
BZV (5 dagen, 20 °C)	max. 25 mg O ₂ /l	-
		-
zwevende stoffen	max. 60 mg/l	-
		-
stoffen extraheerbaar met petroleum ether	-	max. 0,5 g/l
oliën, vetten of andere drijvende stoffen	geen drijvende laag mag zichtbaar zijn	Geen minerale oliën, ontvlambare stoffen en vluchtige solventen
	Installatie lekvrij, structureel stabiel, duurzaam en corrosiebestendig	
Textielvezels, plastic verpakkingsmateriaal, organische en niet-organische vaste huishoudelijke afvalstoffen	-	Geen
pathogene kiemen	ontsmetting verplicht bij gevaar voor gevaarlijke besmetting van ontvangend water	
gevaarlijke stoffen (VLAREM I, Bijlage 2C) of andere schadelijke stoffen of eutrofiërende stoffen geloosd in oppervlaktewater	Geen stoffen in concentraties hoger dan de indelingscriteria, vermeld in de kolom "indelingscriterium GS (gevaarlijke stoffen)" van art. 3 van bijlage 2.3.1 van VLAREM II, noch enige andere schadelijke stoffen	

Tabel 4: algemene lozingsnormen voor huishoudelijk afvalwater (afdeling 4.2.8 VLAREM II)

- **De zoneringsplannen**

Momenteel is een groot investeringsprogramma in openbare rioleringen lopende waarbij de meeste inwoners en bedrijven een dubbele afvoer langs de openbare weg ter beschikking zullen krijgen, nl een riolering voor huishoudelijk afvalwater (zgn. "DWA-riool" of droogweerafvoer) en een afvoer voor niet-verontreinigd water zoals koelwater en regenwater (zgn. "RWA-riool" of regenwaterafvoer). De DWA-riool brengt het huishoudelijk afvalwater naar een zuiveringsstation van Aquafin waar het water gezuiverd wordt en nadien in een rivier geloosd wordt. De RWA-riool brengt niet-verontreinigd hemelwater, gezuiverd bedrijfsafvalwater, ... naar een verderop gelegen beek of rivier, zonder zuivering.

Sommige inwoners of bedrijven zullen echter nooit aangesloten worden op een openbare riolering. Dit is vooral het geval voor woningen en/of bedrijven die in afgelegen gebieden liggen. Een typisch voorbeeld is een landelijk gelegen landbouwbedrijf. Dergelijke bedrijven zullen verplicht worden om hun afvalwater zelf te zuiveren in een individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater (IBA).

Om een duidelijk zicht te krijgen op de omvang van het investeringsprogramma stelde de Vlaamse Milieumaatschappij in de periode 2006-2008 voor elke gemeente een zoneringsplan op. Afhankelijk van de zuiveringszone zal een bepaald lozingsbeleid moeten gerespecteerd worden.

Sinds 27/07/2009 zijn de zoneringsplannen voor alle Vlaamse gemeenten vastgesteld. Deze plannen zijn 6 jaar geldig.

Op een zoneringsplan staat in welke **zuiveringszone** een woning of bedrijf gelegen is. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een aantal zones. Het is de ligging van het lozingspunt op het zoneringsplan die zal bepalen of er een eigen zuivering geplaatst moet worden of niet:

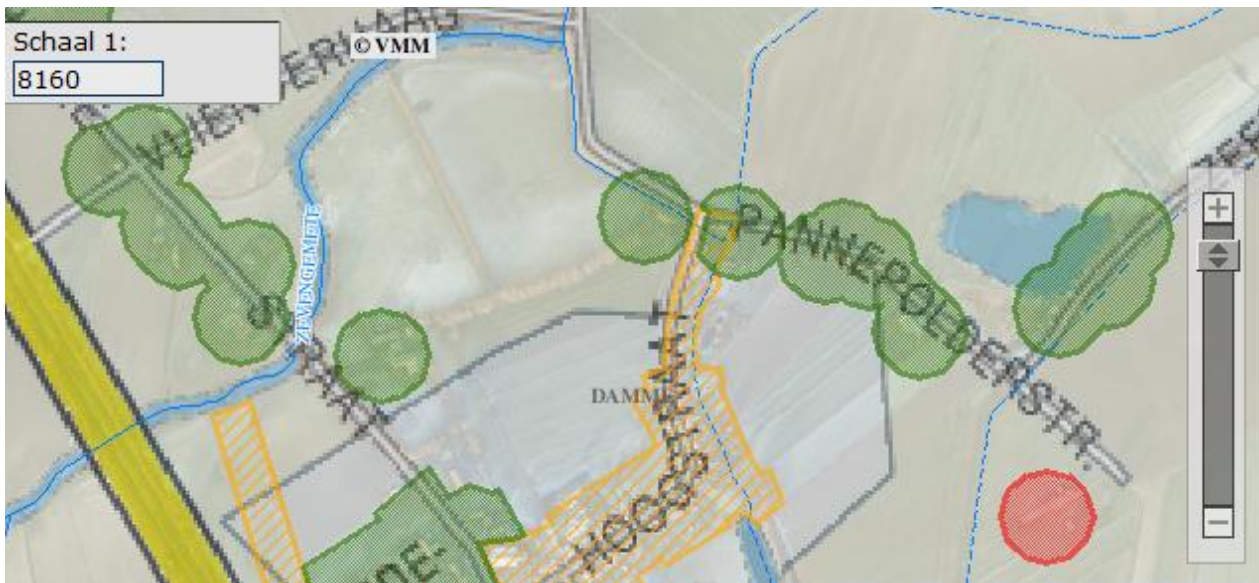
- In het **centrale** (oranje gearceerd) **of collectief geoptimaliseerde buitengebied**, met al bestaande aansluiting op een operationeel waterzuiveringsstation, is er in de straat een riolering aanwezig. In dit gebied bent u verplicht het huishoudelijk afvalwater aan te sluiten op het afvalwaterriool. Een aansluiting van het afvalwater van een lageregelegen perceel of kelder op het afvalwaterriool via een pomp wordt technisch haalbaar geacht en is dus geen reden om af te wijken van de aansluitingsplicht. Er wordt bij voorkeur rechtstreeks geloosd op de riolering. In sommige gemeenten kan in bepaalde afwateringssituaties wel de aanleg van een voorbehandelingsinstallatie zoals een septische put verplicht worden. Er zijn geen lozingsnormen vastgelegd voor BZV, CZV, Wel mogen geen giftige stoffen, olie, solventen en vaste stoffen zoals plastic geloosd worden.

Voor het **collectief geoptimaliseerd buitengebied** (groen gearceerd) gelden in principe dezelfde regels als voor het centraal gebied. Het enige verschil met het centrale gebied is dat het collectief geoptimaliseerd buitengebied pas aangesloten werd op een collectieve zuivering na de vastlegging van de grenzen van het centraal gebied. In dit gebied is de plaatsing van een septische put, omwille van beperkte diameter van de afvalwaterriolering, eerder aangewezen. De gemeente of rioolbeheerder kan u de nodige informatie geven over de noodzaak tot plaatsing van een septische put.

- In het **collectief te optimaliseren buitengebied**, dit is de zone waar de aansluiting nog zal worden gerealiseerd (groen), moet in afwachting van de aanleg van de riolering een individuele voorbehandelingsinstallatie, zoals een septische put, geplaatst worden waarop alle huishoudelijke afvalwaterstromen worden aangesloten. Deze voorbehandeling zal na aanleg van de riolering eventueel afgekoppeld of kortgesloten moeten worden. Wanneer er een IBA aanwezig zou zijn, dan moet deze steeds afgekoppeld worden wanneer de riolering aangelegd is.

Een individuele voorbehandelingsinstallatie of septische put moet op regelmatige tijdstippen leeggemaakt worden. Het geruimde materiaal mag niet in de openbare riolering geloosd worden, maar moet afgevoerd worden naar een openbare rioolwaterzuiveringsinstallatie door een erkende overbrenger.

- In het **individueel te optimaliseren buitengebied**, waar dus nooit een riolering aangelegd zal worden (rood), zal de aanleg van een individuele behandelingsinstallatie (IBA) nodig zijn. De capaciteit van de IBA moet in overeenstemming zijn met het aantal I.E. (inwonersequivalent) die erop aangesloten zal worden. De installatie moet een verwijderingspercentage van minstens 90 % halen voor het biochemisch zuurstofverbruik en minstens 70 % voor de zwevende stoffen. Bij nieuwbouw moet onmiddellijk een IBA aangelegd worden. Bestaande gebouwen hebben de tijd tot 22 december 2015 om zich in orde te stellen, voor zover de voorwaarden in strengere zin afwijken van de situatie zoals die bestond voor de definitieve vaststelling van het gemeentelijk zoneringsplan (niet-ingedeelde inrichtingen volgens timing van het gebiedsdekkend uitvoeringsplan) Sinds 1 januari 2008 kunnen gemeenten of rioolbeheerders deze individuele saneringsplicht op zich nemen en instaan voor de plaatsing van een IBA. Indien de gemeente of rioolbeheerder niet instaat voor de plaatsing, beheer en onderhoud van de IBA, dient u zelf een IBA te plaatsen en te onderhouden.

Figuur 1: uittreksel zoneringsplan

In principe zijn de zoneringsplannen uitsluitend van toepassing op de lozing van huishoudelijk afvalwater. Aangezien de meeste bedrijven ook afvalwater afkomstig van de sanitaire installatie lozen, kunnen de zoneringsplannen ook een **impact hebben op de lozing van het afvalwater afkomstig van bedrijven**. De link tussen de zoneringsplannen en de milieuvoorwaarden voor ingedeelde inrichtingen is o.a. terug te vinden in artikel 4.2.1.3 van VLAREM II:

- §3: *de lozing van huishoudelijk afvalwater in de gewone oppervlaktewateren of in een kunstmatige afvoerweg voor hemelwater is verboden, wanneer de openbare weg van openbare riolering is voorzien*
- §4: *een volledige scheiding tussen het afvalwater en het hemelwater afkomstig van dakvlakken en grondvlakken, is verplicht op het ogenblik dat een gescheiden riolering wordt aangelegd of heraangelegd, tenzij anders bepaald in de milieuvergunning of in het uitvoeringsplan. Bij gesloten bestaande bebouwing is de scheiding tussen afvalwater en hemelwater enkel verplicht indien daarvoor geen leidingen onder of door het gebouw moeten worden aangelegd.*

Voorbeeld:

Een bedrijf gelegen in een collectief te optimaliseren buitengebied loost het sanitair afvalwater zonder verdergaande zuivering op een beek. Het regenwater komt samen met het gezuiverd bedrijfsafvalwater in de beek. Wanneer in dit collectief te optimaliseren buitengebied de rioleringen aangelegd zijn, heeft dit een aantal implicaties voor het bedrijf:

- De verplichting om het sanitair afvalwater te lozen op de afvalwaterriolering. Afhankelijk van de ligging van het huidige lozingspunt t.o.v. de ligging van het nieuwe lozingspunt in de riolering kan de heraanleg van het intern rioleringsstelsel op het bedrijf belangrijke investeringen met zich meebrengen en/of technisch niet mogelijk zijn. In dergelijke situaties kan men enkel op de beek blijven lozen na het toekennen van een afwijking op artikel 4.2.1.3§3 van VLAREM II door de minister van leefmilieu en op voorwaarde dat een eigen zuiveringsinstallatie geplaatst zal worden. Dergelijke afwijking op een milieuvoorwaarde moet aangevraagd worden volgens artikel 1.2.2.2 van VLAREM II.
- Voor de lozing van het hemelwater zullen ook werken moeten gebeuren om het hemelwater af te koppelen en apart af te voeren naar de RWA riolering. Wanneer het technisch niet mogelijk zou zijn, bijvoorbeeld omdat onder bestaande gebouwen gewerkt zou moeten worden, dan kan een afwijking aangevraagd worden via de milieuvergunningsaanvraag.

Extra informatie

Bevoegde overheid

Vlaamse Milieumaatschappij

Websites

<http://geoloket.vmm.be/zonering>: via een eenvoudige zoekfunctie komt u te weten in welk gebied uw woning of bedrijf gelegen is.

1.2.4 Lozing van bedrijfsafvalwater

Bedrijven die afvalwater lozen afkomstig uit het productieproces moeten hiervoor steeds een milieuvergunning aanvragen. De aard van de verontreiniging en het debiet dat geloosd wordt, zullen de indelingsklasse en de na te leven voorwaarden bepalen.

- **Vergunningsplicht**

De lozing van bedrijfsafvalwater is ingedeeld volgens rubriek 3.4 of 3.6 van bijlage I van VLAREM I.

rubriek	omschrijving	klasse
3.4	Het, zonder behandeling in een afvalwaterzuiveringsinstallatie, lozen van bedrijfsafvalwater dat al of niet één of meer van de in bijlage 2C bij titel I van het VLAREM bedoelde gevaarlijke stoffen bevat in concentraties hoger dan de indelingscriteria, vermeld in de kolom "indelingscriterium GS (gevaarlijke stoffen)" van artikel 3 van bijlage 2.3.I van titel II van het VLAREM, met een debiet:	
	1° Tot en met 2 m ³ /h	
	a) Wanneer het bedrijfsafvalwater geen gevaarlijke stoffen hoger dan de voormelde concentraties bevat	3
	b) Wanneer het bedrijfsafvalwater één of meer gevaarlijke stoffen hoger dan voormelde concentraties bevat	2
	2° Van meer dan 2m ³ /h tot en met 100 m ³ /h	2
	3° Van meer dan 100 m ³ /h	1
3.6	Afvalwaterzuiveringsinstallaties, met inbegrip van het lozen van het effluentwater en het ontwateren van de bijhorende slibproductie:	
	3. Voor de behandeling van bedrijfsafvalwater dat al of niet één of meer van de in bijlage 2C bij titel I van het VLAREM bedoelde gevaarlijke stoffen bevat in concentraties hoger dan de indelingscriteria, vermeld in de kolom "indelingscriterium GS (gevaarlijke stoffen)" van artikel 3 van bijlage 2.3.I van titel II van het VLAREM, met uitzondering van de in rubriek 3.6.5 ingedeelde inrichtingen, met een effluent:	
	1° Tot en met 5 m ³ /h	
	a) Wanneer het effluentwater geen gevaarlijke stoffen hoger dan de voormelde concentraties bevat	3
	b) Wanneer het effluentwater één of meerdere gevaarlijke stoffen hoger dan de voormelde concentraties bevat	2
	2° Van meer dan 5 m ³ /h tot en met 50 m ³ /h	2
	3° Van meer dan 50 m ³ /h	1

Tabel 5 Uittreksel bijlage I VLAREM I – lozing van bedrijfsafvalwater

Om uit te maken welke rubriek van toepassing is op uw bedrijf moeten een aantal stappen doorlopen worden:

Stap 1: Check of er gevaarlijke stoffen in het afvalwater aanwezig zijn. De stoffen die opgenomen zijn in **de bijlage 2C bij VLAREM I** worden als gevaarlijke stoffen voor waterig milieu beschouwd. In veel gevallen zal een analyse door een erkend labo nodig zijn om absoluut zeker te zijn over de aan- of afwezigheid van deze stoffen in het afvalwater.

Stap 2: Wanneer blijkt dat het afvalwater één of meerdere van deze gevaarlijke stoffen bevat, moet nagegaan worden of één of meerdere van deze stoffen aanwezig zijn in een concentratie hoger dan het indelingscriterium Gevaarlijke Stof (GS) uit de tabel van **artikel 3 van bijlage 2.3.1 van VLAREM II**. Als dit zo is, wordt het afvalwater beschouwd als bedrijfsafvalwater met gevaarlijke stoffen.

Stap 3: Bepaal het debiet dat geloosd zal worden. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren op basis van het geschatte of gemeten waterverbruik in het productieproces.

Stap 4: Afhankelijk van de aan- of afwezigheid van een waterzuiveringsinstallatie kan de indelingsrubriek bepaald worden. Let wel: een zeef of rooster om grove bestanddelen uit een waterig medium af te scheiden, een koolwaterstofafscheider (KWS) of vetvanger worden niet beschouwd als zuiveringsinstallatie

• Lozingsvoorwaarden

Alle bedrijven die bedrijfsafvalwater lozen moeten voldoen aan de **algemene lozingsnormen** die opgenomen zijn in hoofdstuk 4.2 van VLAREM II.

Parameter	lozing in oppervlaktewater	lozing in openbare riolering
pH	$6,5 \leq \text{pH} \leq 9$	$6 \leq \text{pH} \leq 9,5$
temperatuur	max. 30 °C	max. 45 °C
BZV (5 dagen, 20 °C)	max. 25 mg O ₂ /l	-
bezinkbare stoffen	max. 0,5 ml/l	-
zwevende stoffen	max. 60 mg/l	max. 1 g/l (en afmetingen < 1 cm)
Perchloorethyleenextraheerbare apolaire stoffen	max. 5 mg/l	-
stoffen extraheerbaar met petroleum ether	-	max. 0,5 g/l
Som van de anionische, kationische en niet-ionogene oppervlakte-actieve stoffen	3 mg/l	-
oliën, vetten of andere drijvende stoffen	geen drijvende laag mag zichtbaar zijn	-
gevaarlijke gassen en uitwasemingen	-	mogen niet veroorzaakt worden
regels inzake contractuele sanering van bedrijfsafvalwater op een openbare rioolwaterzuiveringsinstallatie	-	om de verwerkbaarheid van bedrijfsafvalwater op een rioolwaterzuiveringsinstallatie te beoordelen, gelden als regels de criteria, vermeld in de bijlage van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 oktober 2005

		houdende vaststelling van de regels inzake contractuele sanering van bedrijfsafvalwater op een openbare rioolwaterzuiveringsinstallatie
stoffen die gevaar en schade opleveren aan de pomp- en zuiveringsinstallaties, leidingen en personeel	-	mogen behoudens uitdrukkelijke vergunning niet geloosd worden
pathogene kiemen	ontsmetting verplicht bij gevaar voor gevaarlijke besmetting van ontvangend water	
gevaarlijke stoffen (VLAREM I, Bijlage 2C) of andere schadelijke stoffen of eutrofiërende stoffen geloosd in oppervlaktewater	concentratie mag niet hoger zijn dan de indelingscriteria, vermeld in de kolom 'indelingscriterium GS' van artikel 3 van bijlage 2.3.1 van titel I van VLAREM	

Tabel 6: algemene lozingsnormen voor bedrijfsafvalwater zonder gevaarlijke stoffen (afdeling 4.2.2 van VLAREM II)

kolom “indelingscriterium GS”: de concentratie vanaf wanneer het afvalwater beschouwd moet worden als 'bedrijfsafvalwater met gevaarlijke stoffen';

Naast deze algemene normen gelden voor heel wat sectoren nog specifieke **sectorale lozingsnormen**. Het gaat veelal over stoffen die typisch vrijkomen bij een bepaalde bedrijfsactiviteit. Deze sectorale normen zijn opgenomen in bijlage 5.3.2 van VLAREM II. Wanneer voor een bepaalde stof zowel sectorale als algemene lozingsnormen gelden, dan heeft de strengste norm voorrang (meestal de sectorale).

Wanneer bij de lozing van bedrijfsafvalwater met gevaarlijke stoffen voor een bepaalde stof geen algemene of sectorale lozingsnormen opgelegd worden, maar deze stof is wel aanwezig in een concentratie groter dan het indelingscriterium GS (i.e. concentratie vanaf wanneer het afvalwater beschouwd wordt als bedrijfsafvalwater met gevaarlijke stoffen) dan moet een aangepaste **lozingsnorm in de milieuvergunning** aangevraagd worden. Enkel die **gevaarlijke stoffen** waarvoor in de milieuvergunning een emissiegrenswaarde als **bijzondere voorwaarde** is opgelegd, mogen door het bedrijf geloosd worden. Deze emissiegrenswaarden kunnen betrekking hebben op maximaal toelaatbare concentraties of toelaatbare maximumhoeveelheden tijdens een bepaalde periode (vuilvracht).

Deze bijzondere lozingsvoorwaarden worden berekend aan de hand van de vastgestelde indelingscriteria voor GS en overeenkomstig een aantal uitgangsprincipes die opgenomen zijn in artikel 2.3.6.1.§4 van VLAREM II:

- 1° Beste Beschikbare Technieken (BBT) vormen steeds het minimale kader waarbinnen vergunningsvoorwaarden moeten worden vastgesteld.
- 2° Voor alle gevaarlijke stoffen is daarenboven sanering aan de bron, progressieve vermindering en het halen van de milieukwaliteitsnormen het uitgangspunt. Indien concrete debietsgegevens van het ontvangende oppervlaktewater ontbreken, kan met het oog op het halen van de milieukwaliteitsnormen, standaard de tienvoudige verdunning worden toegepast. Indien nadere debietsgegevens beschikbaar zijn, kan deze tienvoudige verdunning bijgesteld worden. In geval van beperkte oppervlaktewaterdebieten zal een lagere verdunningsfactor aangewezen zijn. Voor niet-persistente gevaarlijke stoffen zou in geval van grote ontvangende debieten en mits behoud

van een goede kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater, aldus ook een grotere verdunning overwogen kunnen worden.

- 3° Voor de meest gevaarlijke stoffen (stoffen aangeduid als prioritair gevaarlijke stoffen (PGS) en Verontreinigende stoffen (VS) in de laatste kolom van art.3 van bijlage 2.3.I van titel II van het VLAREM en andere stoffen die omwille van persistentie, bio-accumulatie en toxiciteit zorgwekkend zijn) is daarenboven het voorkomen en/of beëindigen van verontreiniging het uitgangspunt. Gelet op het persistente karakter en het risico van bio-accumulatie moet elke vorm van verdunning vermeden worden.

• **Meetverplichtingen**

Bij bedrijven die meer dan 2 m³/dag of 50 m³/maand of 500 m³/jaar bedrijfsafvalwater lozen, moet de lozing van het afvalwater via een controle-inrichting gebeuren. Deze controle-inrichting moet het mogelijk maken om het afvalwater op een eenvoudige manier te controleren.

Afhankelijk van het geloosde debiet moet de controle-inrichting aan een aantal eisen voldoen:

- Voor debieten > 2 m³/uur of > 20 m³/dag moet er een meetgoot geplaatst worden, bij voorkeur volgens de omschrijving en eisen die opgegeven zijn in de bijlage 4.2.5.I bij VLAREM II. Een evenwaardige meetinrichting kan ook.
- Voor debieten > 50 m³/uur bedrijfsafvalwater dat gevaarlijke stoffen bevat of > 100 m³/uur bedrijfsafvalwater zonder gevaarlijke stoffen is debiets- en bemonsteringsapparatuur vereist volgens de in bijlage 4.2.5.I bij VLAREM II gevoegde omschrijving.

De bemonsteringsapparatuur moet steeds in werking zijn zodat te allen tijde een 24-uur debietsproportioneel mengmonster genomen kan worden. Hier kan eventueel van afgeweken worden in de milieuvergunning.

Voor debieten van minder dan 2 m³/uur (en < 20 m³/dag) volstaat een eenvoudig controleputje.

Wanneer het huishoudelijk afvalwater, koelwater en hemelwater ook via de controle-inrichting geloosd worden, zonder dat de verschillende deelstromen apart kunnen worden gecontroleerd, dan wordt het afvalwater in zijn totaliteit als bedrijfsafvalwater beschouwd. In de milieuvergunning kan opgelegd worden, dat de lozing van deze afvalwaterstromen niet via de controle-inrichting mag gebeuren. Deze situatie geniet ook vanuit heffingsstandpunt de voorkeur.

De debietsmeet- en bemonsteringsapparatuur is erop gericht een **zelfcontroleprogramma** uit te voeren, op kosten en initiatief van de exploitant. De resultaten worden bijgehouden en liggen ter inzage van de toezichthoudende overheid. De te meten parameters en de periodiciteit van de metingen worden beschreven in artikel 4.2.5.2.I voor bedrijfsafvalwater zonder gevaarlijke stoffen en in artikel 4.2.5.3.I voor bedrijfsafvalwater met gevaarlijke stoffen van VLAREM II.

• **Verwerking van bedrijfsafvalwater via de openbare zuiveringsinfrastructuur**

Bedrijfsafvalwater kan na zuivering geloosd worden op een oppervlaktewater. Wanneer er geen oppervlaktewater in de onmiddellijke omgeving van het bedrijf gelegen is, kan bedrijfsafvalwater in principe via de openbare riolering geloosd worden op een RWZI. Deze lozing mag uiteraard geen aanleiding geven tot een minder goed functioneren van de openbare zuiveringsinfrastructuur die ontworpen is in functie van de zuivering van het huishoudelijk afvalwater.

Om de goede werking van de RWZI's te verzekeren, werden voorwaarden opgenomen in de bijlage bij het **uitvoeringsbesluit van 21 oktober 2005 'houdende vaststelling van de regels inzake contractuele sanering van bedrijfsafvalwater op een openbare rioolwaterzuiveringsinstallatie'**.

In deze bijlage bij het besluit wordt een onderscheid gemaakt tussen **drie types** van bedrijfsafvalwater:

1. **Bedrijfsafvalwater van kleine bedrijven (BA) en huishoudelijk afvalwater (HA) van alle bedrijven**

Dit type bedrijfsafvalwater wordt in principe vergelijkbaar geacht met huishoudelijk afvalwater en kan normaliter geloosd worden op de riolering. Op voorwaarde dat het BA voldoet aan de voorwaarden uit de milieuvergunning.

Het afvalwater van ziekenhuizen, verzorgingsinstellingen, gevangenissen, onderwijsinstellingen, kantoorgebouwen, zwembaden, horeca en campings, kan in ieder geval geloosd worden op riolering, tenzij het anders vermeld is in het vergunningenadvies.

2. **Bedrijfsafvalwater van bedrijven met een kleine impact**

Bedrijfsafvalwater dat slechts een relatief klein deel uitmaakt van de capaciteit van de RWZI kan normaal gezien eveneens verwerkt worden op de RWZI. Deze kleine impact wordt bepaald a.d.h.v. een aantal toetsingscriteria die te maken hebben met debiet, stikstof-, fosfor-, BZV-, CZV- en ZS-vrachten. De criteria zijn terug te vinden in de bijlage bij het besluit van 21 oktober 2005.

3. **Bedrijfsafvalwater van andere bedrijven**

Voor deze bedrijven wordt een **ad hoc-benadering** gevoerd die tot een win-winsituatie tussen de RWZI en het bedrijf moet leiden.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- aansluiting op RWZI is mogelijk indien de werking van de RWZI niet gehypothecerd wordt: de goede werking van de RWZI, zijnde de naleving van de VLAREM-effluentnormen, staat hierbij centraal;
- indien de werking van de RWZI niet voldoet of in de toekomst niet meer dreigt te voldoen aan de opgelegde normen moet de aansluitbaarheid van elk bedrijf dat niet onder de twee voor genoemde categorieën valt, onderzocht worden. Ook het transport van het afvalwater naar de RWZI mag geen toewijsbare negatieve impact hebben op de kwaliteit van het oppervlaktewater (door overstorten).

Een integrale aanpak van de problematiek staat hierbij voorop: aan de hand van een toetsingsbasis wordt de verantwoordelijkheid van elke actor bepaald. De toetsingsbasis is opgenomen in de bijlage bij het besluit van 21 oktober 2005 en bestaat uit een toetsing van:

- de goede verwerkbaarheid van het bedrijfsafvalwater op de RWZI;
- de hydraulische impact van de lozing op de RWZI;
- de aan- of afwezigheid van gevaarlijke stoffen in het bedrijfsafvalwater;
- de aan- of afwezigheid van alternatieven voor de aansluiting op riolering.

Op basis van de voorwaarden uit het besluit én in combinatie met de milieuvorwaarden uit VLAREM II wordt bepaald in hoeverre een bedrijfsafvalwater gezuiverd kan worden door de Aquafin-infrastructuur of dat het bedrijf zelf zijn water moet zuiveren en op oppervlaktewater lozen. Het is in sommige gevallen ook mogelijk om als bedrijf te investeren in een uitbreiding of aanpassing van de Aquafin-infrastructuur om zo de verwerkbaarheid van zijn/haar bedrijfsafvalwater toch mogelijk te maken.

Wanneer de lozing op de Aquafin-infrastructuur wordt toegestaan, kan de exploitant, volgens het besluit van 21 oktober 2005, een contract afsluiten met de nv Aquafin voor de sanering van dit bedrijfsafvalwater. Op basis van dit contract rekent de nv Aquafin jaarlijks een vergoeding door aan de exploitant voor de zuivering van het geloosde afvalwater. Momenteel wordt dit enkel toegepast

voor bedrijfsafvalwater dat niet afkomstig is van leidingwater. Meer informatie over deze vergoeding is terug te vinden in het hoofdstuk 1.2.6.

1.2.5 Lozing van koelwater

Indien mogelijk wordt het koelwater bij voorkeur in een gesloten circuit gebruikt zodat de lozing ervan vermeden wordt. Als dit niet mogelijk is, kan het niet verontreinigd koelwater uit een open circuit bij voorkeur geloosd worden op een oppervlaktewater of in een kunstmatige afvoerweg voor hemelwater. Koelwater tot en met 2 m³/uur kan, indien er geen andere opties zijn, geloosd worden in de openbare riolering of de collectoren.

De lozing wordt ingedeeld volgens rubriek 3.4 van de bijlage I bij VLAREM I. De lozing moet voldoen aan de voorwaarden opgenomen in afdeling 4.2.4 van VLAREM II.

Parameter	
pH	$6,5 \leq \text{pH} \leq 8,5$, of natuurlijk pH van het gecapteerde oppervlaktewater of grondwater
temperatuur	max 30°C, overschrijding tot max 35°C toegestaan mits opgenomen in milieuvergunning
Opgeloste O ₂	minstens 4 mg O ₂ /l, indien minder dan gelijk aan gehalte opgeloste O ₂ ontvangende oppervlaktewater
CZV	verschil CZVD koelwater en CZV opgenomen oppervlaktewater of grondwater max 30 mg O ₂ /l
pathogene kiemen	ontsmetting verplicht bij gevaar voor gevaarlijke besmetting van ontvangend water
gevaarlijke stoffen (VLAREM I, Bijlage 2C) of andere schadelijke stoffen of eutrofiërende stoffen geloosd in oppervlaktewater	geen

Tabel 7: algemene voorwaarden voor lozing van koelwater (afdeling 4.2.4 VLAREM II)

Wanneer meer dan 100 m³/uur koelwater geloosd wordt, moet dit ook via een controle-inrichting gebeuren (zie ook punt 1.2.4) zodat de kwaliteit en kwantiteit van het koelwater steeds gecontroleerd kan worden. Bovendien moet het debiet continu geregistreerd worden. In de milieuvergunning kan worden opgelegd dat dit niet via dezelfde controle-inrichting als voor het bedrijfsafvalwater mag gebeuren.

Extra informatie

Bevoegde overheid:

LNE, afdeling milieuvergunningen

VMM, team milieuvergunningen

Publicaties:

Handleiding milieuvergunningsaanvraag: www.agentschapondernemen.be

Lijsten erkende labo's: <http://www.lne.be/themas/erkenningen/labo>

Websites:

www.emis.vito.be/navigator

1.2.6 Heffing op het lozen van afvalwater

Iedereen die water gebruikt en/of loost in het Vlaamse Gewest, ongeacht de herkomst van het water, moet een heffing op de waterverontreiniging betalen.

Via de heffing op de waterverontreiniging worden bedrijven

- enerzijds aangemoedigd om zoveel mogelijk zelf te zuiveren en te investeren in technieken waarbij zo weinig mogelijk afvalwater ontstaat;
- anderzijds leveren ze een bijdrage in de kosten die de overheid maakt om een goede waterkwaliteit in de waterlopen te verzekeren.

De Vlaamse Milieumaatschappij berekent en int de heffing op de waterverontreiniging. Sinds de reorganisatie van de watersector in 2005 is de heffingsregeling grondig gewijzigd en zijn de drinkwatermaatschappijen mede verantwoordelijk gesteld voor de zuivering van het aan hun abonnees geleverde drinkwater.

Dit zorgde ervoor dat de kostprijs die aan die zuiveringsplicht verbonden is, door de drinkwatermaatschappij doorgerekend wordt aan haar abonnees via een **bovengemeentelijke saneringsbijdrage**. Daarnaast kan ook de gemeente aan de drinkwatermaatschappijen de opdracht geven om een **gemeentelijke saneringsbijdrage** te innen (max. 1,4 keer het tarief voor particulieren van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage) voor het inzamelen en transporteren van afvalwater, de uitbouw van kleinschalige waterzuivering e.d., waarvoor de gemeentes instaan. Beide bijdragen werden dus in de kostprijs van het drinkwater geïntegreerd. Het geheel wordt **de 'integrale waterfactuur'** genoemd. De aangerekende bovengemeentelijke saneringsbijdrage (zonder BTW) wordt in mindering gebracht van de heffing. Beide bijdragen zijn fiscaal aftrekbaar, dit in tegenstelling met de heffing die niet fiscaal aftrekbaar is.

Sinds 1 januari 2013 is de heffingsregeling opnieuw gewijzigd en wordt het principe 'de vervuiler betaalt' correcter toegepast. Deze wijziging, waarmee de kosten voor de zuivering van het bedrijfsafvalwater op een rioolwaterzuivering in rekening worden gebracht, is van toepassing op grootverbruikers die op riool lozen. De kosten die met deze zuivering gepaard gaan zullen vanaf 2014 ook geïntegreerd worden in de drinkwaterfactuur. Deze bedrijven zullen dan ook slechts één factuur ontvangen waarop fiscaal aftrekbare bijdragen en vergoedingen worden aangerekend. De restheffing zal nul benaderen. Deze vernieuwde integrale waterfactuur voor rioollozende bedrijven zal leiden tot meer transparantie, een administratieve vereenvoudiging en heeft een maximale aftrek voor die bedrijven tot gevolg.

Bij de berekening van de heffing wordt een onderscheid gemaakt tussen de kleinverbruikers en de grootverbruikers.

• **Kleinverbruikers**

Kleinverbruikers zijn gezinnen of bedrijven:

- met een leidingwaterverbruik van minder dan 500 m³ leidingwater per jaar en/of
- een eigen waterwinning met een pompcapaciteit van minder dan 5 m³ per uur.

Voor het water afkomstig van de drinkwatermaatschappij wordt de heffing voor de lozing van afvalwater volledig vervangen door een bovengemeentelijke saneringsbijdrage voor het leveren en zuiveren van het water, eventueel aangevuld met een gemeentelijke saneringsbijdrage. M.a.w. er wordt geen aparte heffing geïnd door de VMM. Het heffingsbedrag vindt u terug op de "integrale" drinkwaterfactuur in de vorm van de bijdragen.

Voor het water afkomstig van de eigen waterwinning blijft een aparte heffing behouden. Dit betekent dat de VMM een heffingsbiljet stuurt op basis van een forfaitaire berekening.

Opmerking:

De inwoners van Baarle-Hertog, waar het drinkwater geleverd wordt door de Nederlandse drinkwatermaatschappij, blijven een heffingsbiljet van de VMM ontvangen op basis van het gefactureerde verbruik in het jaar voorafgaand aan het heffingsjaar .

• **Grootverbruikers**

Grootverbruikers zijn bedrijven:

- met een in het jaar voorafgaand aan het heffingsjaar gefactureerd leidingwaterverbruik (drinkwater en grijswater) van meer dan 500 m³ per jaar en/of
- een eigen waterwinning met een pompcapaciteit van minstens 5 m³ per uur.

Grootverbruikers moeten jaarlijks de **aangifteformulieren** voor het jaar van lozing invullen en terugsturen naar de VMM. Dit gebeurt vóór 15 maart van het jaar volgend op de lozing. Op basis van de aangifte wordt het heffingsbedrag berekend.

Het is belangrijk om de aangifte tijdig, volledig en correct ingevuld terug te sturen. Is dit niet het geval dan kan een heffingsverhoging van 10% of 50% worden aangerekend.

Het **bedrag van de heffing** wordt verkregen door vermenigvuldiging van het eenheidstarief met het aantal **vervuilingseenheden** (V.E.) dat het bedrijf loost. Voor rioolozers wordt vanaf 1 januari 2013 een extra parameter ingevoerd die de **verwerkbaarheid van het afvalwater** op de RWZI in rekening brengt. Hierdoor wordt het principe 'de vervuiler betaalt' correcter toegepast en worden de extra kosten voor de verwerking van slecht verwerkbaar afvalwater en de korting voor de verwerking van complementair afvalwater onmiddellijk in rekening gebracht. Via deze methode zal de vervuiler de kostprijs voor de zuivering financieren via de heffing en wordt de term 'financierende heffing' ingevoerd.

Voor het vaststellen van het aantal vervuilingseenheden en de verwerkbaarheid van het afvalwater kan ieder bedrijf kiezen tussen een forfaitaire berekeningsmethode op basis van het opgenomen water of een uitgebreide berekeningsmethode op basis van meetgegevens van het geloosde afvalwater. Indien voor deze laatste methode gekozen wordt, dan moet het bedrijf een erkend labo inschakelen om de meet- en bemonsteringsgegevens van het afvalwater te bekomen. Het bekomen van geldige meet- en bemonsteringsgegevens is gebonden aan strikte regels.

Bedrijven die investeren in een nieuw 'milieuvriendelijker' productieproces of een zuiveringsinstallatie in gebruik nemen in de loop van het jaar en op deze manier een sterke en blijvende vuilvrachtreductie realiseren, kunnen aanspraak maken op een aangepaste heffingsberekening. Ook bedrijven die in de loop van het jaar veranderen naar een lozingsituatie, waaraan een ander heffingstarief gekoppeld is, komen hiervoor in aanmerking.

Tot voor kort hadden bedrijven de mogelijkheid om voor **afvalwater, afkomstig van een eigen waterwinning** (grondwater, regenwater, oppervlaktewater), dat conform de milieuv vergunning, al dan niet via de riolering, wordt **geloosd op een Aquafin collector** aangesloten op een operationele RWZI een contract af te sluiten met Aquafin voor de zuivering van dit afvalwater. Deze contracten hebben een duur van maximaal 20 jaar. Gedurende de looptijd van het contract wordt jaarlijks een **vergoeding** betaald aan Aquafin voor de zuivering van dit afvalwater. Ook de

eventuele extra kosten omwille van de slecht verwerkbaarheid of de korting ingeval van complementair afvalwater, worden hierbij doorgerekend.

Omdat deze regeling enkel van toepassing was op eigen waterwinners zorgde dit voor een ongelijke situatie tussen leidingwatergebruikers en eigen waterwinners enerzijds en tussen eigen waterwinners met contract en zonder contract anderzijds. .

.Om de ongelijke behandeling weg te werken, wordt deze regeling voor saneringscontracten voor permanente lozingen afgebouwd vanaf het heffingsjaar 2015. Enkel voor situaties waarbij het bedrijf in stond voor specifieke investeringen (zoals uitbreiding van de beluchting) of met specifieke exploitatiekosten (zoals dosering van actieve kool) zullen deze contracten worden behouden.

Vanaf 1 januari 2013 wordt de contractregeling met Aquafin voor permanente lozingen vervangen door een contractregeling voor tijdelijke lozingen en noodlozingen.

Voor de **tijdelijke lozingen op riool** wordt voortaan in de vergunning een saneringscontract opgelegd zodat de modaliteiten op voorhand gekend zijn. Het is dus belangrijk dat bedrijven met een tijdelijke lozing dit ook expliciet aangeven in hun vergunningsaanvraag. Voorafgaand aan de lozing wordt een lozingsschema opgesteld in samenspraak met Aquafin. De specifieke exploitatiekosten of maatregelen die Aquafin moet uitvoeren om het geloosde afvalwater te verwerken worden in het contract vermeld. Op de tijdelijke lozingen is de normale heffingsregeling van toepassing.

De mogelijkheid om een **noodaansluiting op riolering** te gebruiken in het geval van een calamiteit, wordt tijdens de vergunningsaanvraag beoordeeld en is gekoppeld aan het afsluiten van een saneringscontract. De aanvraag voor het afsluiten van een contract kan retroactief tot 90 dagen na het einde van de lozing en kan eenmalig ook onder specifieke voorwaarden aangevraagd worden voor noodlozingen die niet vergund zijn. De kostenaanrekening voor de noodlozing is ofwel gebaseerd op de werkelijke kosten (Aquafin staat in voor de aanrekening en er is vrijstelling van de heffing) ofwel op de forfaitaire kosten (aangepaste heffingsberekening).

Voor onvergunde lozingen (lozingen langs niet-vergunde lozingspunten) werd een specifieke heffingsberekening ontwikkeld. Voorheen werd de heffing voor een onvergunde lozing berekend voor het hele jaar op basis van omzettingcoëfficiënten. In de praktijk kon dit leiden tot zeer hoge heffingsbedragen. Voortaan wordt een aangepaste heffing gevestigd op basis van de duur, een inschatting van het geloosde debiet op basis van het jaarwaterverbruik en een aangepaste omzettingcoëfficiënt. Om bedrijven aan te zetten de duur van de lozing te beperken wordt een progressiefactor in de formule ingevoegd. Daardoor stijgt het tarief in functie van de duur van de frequentie.

Aanrekening van de heffing

Sinds 2005 betalen grootverbruikers, naar analogie met de kleinverbruikers, voor het **afvalwater afkomstig van leidingwater** sinds 1 januari 2005 een **fiscaal aftrekbare bovengemeentelijke saneringsbijdrage**. Deze bijdrage wordt aangerekend via de integrale waterfactuur die vergelijkbaar is met de heffing op de waterverontreiniging en die slaat op het deel afvalwater dat afkomstig is van het gebruikte leidingwater. Hierbij kan eventueel een **gemeentelijke saneringsbijdrage** komen (max. 1,4 keer het tarief voor particulieren van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage). Enkel de bovengemeentelijke saneringsbijdrage wordt in mindering gebracht van de heffing op de waterverontreiniging. Het bovengemeentelijke bijdragetarief wordt jaarlijks afgestemd op de laatst vastgestelde heffing op de waterverontreiniging zodat het verschil tussen beide bedragen zo klein mogelijk is. Grootverbruikers die daarnaast ook over een eigen waterwinning beschikken en een contract met Aquafin afsloten, ontvangen jaarlijks van Aquafin een factuur voor de betaling van de **bovengemeentelijke saneringsvergoeding**. Dit bedrag is gelijk aan de heffing voor het deel afvalwater afkomstig van de eigen waterwinning en wordt ook in

minderung gebracht van de heffing op waterverontreiniging. De restheffing (na aftrek bovengemeentelijke saneringsbijdrage en/of bovengemeentelijke saneringsvergoeding) wordt door de VMM gefactureerd.

Rioollozende bedrijven ontvingen dus facturen van twee of drie verschillende partijen waardoor de transparantie vaak zoek was. Daarom beslisten VMM en de watermaatschappijen om, tegelijk met de wijzigingen aan de heffing die op 1 januari 2013 ingingen, de handen in elkaar te slaan. Rioollozende bedrijven zullen (vermoedelijk) vanaf 2014 slechts één factuur ontvangen van de drinkwatermaatschappij waarin al deze kosten verrekend worden. Op deze factuur zullen zowel de gemeentelijke als de bovengemeentelijke saneringskosten opgesplitst worden in twee fiscaal aftrekbare componenten waarvoor een verschillende btw-tarief geldt: 6 % voor de bijdragen en 21 % voor de vergoedingen. De restheffing zal dan nul benaderen, maar blijft wel behouden. Op deze manier komt er een werkelijk **integrale waterfactuur** voor deze groep van bedrijven met een maximale fiscale aftrek.

Grootverbruikers die volgens hun milieuvergunning verplicht zijn hun **afvalwater zelf te zuiveren en in oppervlaktewater te lozen** met de bijhorende lozingsvoorwaarden worden, onafhankelijk van de oorsprong van het afvalwater, volledig belast via de heffing op waterverontreiniging. Zij betalen immers geen bijdrage aan de drinkwatermaatschappij en kunnen enkel voor noodlozingen een contract met Aquafin afsluiten. Bijgevolg moeten zij onder normale omstandigheden niet bijdragen in de kosten voor de aanleg en onderhoud van de openbare zuiveringsinfrastructuur.

Wordt in deze gevallen onterecht een bijdrage aangerekend door de drinkwatermaatschappij, dan meldt het bedrijf dit best zo snel mogelijk aan de drinkwatermaatschappij en aan de VMM zodat dit kan rechtgezet worden.

• **Nullozer**

Een bedrijf kan het statuut van 'nullozer' krijgen als het geen water uit het productieproces loost. Dergelijk bedrijf kan wel sanitair afvalwater en/of koelwater lozen en betaalt dan enkel heffing voor het sanitair waterverbruik en/of het koelwater.

Om het nullozer statuut te krijgen, moeten een aantal criteria vervuld zijn:

- de niet-lozing moet een feit zijn op 1 januari van het jaar voorafgaand aan het heffingsjaar;
- op 1 januari van het jaar voorafgaand aan het heffingsjaar mag het bedrijf geen milieu- of lozingsvergunning (meer) hebben voor ander dan normaal huishoudelijk afvalwater;
- de nullozing moet bewezen worden met een rapport van een erkend MER-deskundige in de discipline water, deeldomein oppervlaktewater en afvalwater. Dat rapport moet bij de aangifte van de heffing gevoegd worden. Elk ander bewijs van niet lozing zal niet aanvaard worden door de VMM.
- het rapport bevat minstens de volgende gegevens:
 - een beschrijving van het productieproces met aanduiding van de verschillende waterstromen
 - een gedetailleerde waterbalans met vermelding van de verschillende waterbronnen, de aanwending en de afvoer van dit water
 - indien van toepassing een beschrijving van de toegepaste technische maatregelen om tot de niet-lozing te komen
 - een beschrijving van noodplannen en noodvoorzieningen
 - een overzicht van de milieu- of lozingsvergunningen van de laatste tien jaar met afzonderlijke vermelding van de nog geldende vergunningen waarover de heffingsplichtige beschikt

- de datum waarop de milieudeskundige zijn vaststellingen ter plaatse heeft gedaan die hebben geleid tot de opmaak van dit rapport.
- de vaststellingen waarop het rapport gebaseerd is moeten ten laatste gebeurd zijn op 1 januari van het jaar voorafgaand aan het heffingsjaar.
- indien de VMM beschikt over gegevens omtrent enige lozing uit het productieproces, dan wordt er een heffing gevestigd op het waterverbruik in de productie.

Het nullozerstatuut geldt voor het heffingsjaar waarvoor het is ingediend en de 9 daaropvolgende heffingsjaren. Wanneer er wijzigingen aan de lozingssituatie gebeuren, moet er uiteraard een aanpassing gebeuren.

Extra informatie

Bevoegde overheid:

Vlaamse Milieumaatschappij

Websites:

www.vmm.be/water/heffingen

Tools:

Aangiftewizard: <https://www.vmm.be/water/heffingen/doe-je-aangifte/bereid-je-aangifte-voor>

Berekeningswizard: <https://www.vmm.be/water/heffingen/bereken-je-heffing/berekeningswizard>

2. Steunmogelijkheden, tools en inspiratiebronnen voor een duurzaam watergebruik

Duurzaam of rationeel watergebruik is het zo efficiënt mogelijk omspringen met de waterbronnen in het bedrijf zodat het waterverbruik daalt zonder verlies aan productiecapaciteit, veiligheid en comfort. Een lager waterverbruik betekent bovendien een lagere kost.

Om te weten waar water bespaard kan worden, is het belangrijk een grondige analyse te maken van de waterhuishouding van het bedrijf (waterbalans):

- Waar wordt water gebruikt in het bedrijf: waternetwerk in kaart brengen vanaf de waterbronnen tot waar het naar toe gaat: opname product, verdamping of lozing;
- Wat zijn de belangrijkste waterverbruikende processen en hoeveel water wordt er verbruikt;
- Bijkomend kunnen ook de vuilvrachten die in elk proces vrijkomen in kaart gebracht worden.

Aan de hand van de waterbalans kan bepaald worden welke processen het meeste water verbruiken. Meestal is het op deze punten dat de grootste besparingen gerealiseerd kunnen worden. Andere grote besparingen kunnen worden gerealiseerd bij het duurste water (water dat behandeld en/of opgewarmd werd). Tijdens de analyse is het ook belangrijk om de vraag te stellen of de aangewezen waterbron wel de meest aangewezen waterbron is en eventueel kan vervangen worden door een kwalitatief mindere waterbron.

Om uit te maken wat voor uw bedrijf nu de meest aangewezen oplossing is om het waterverbruik te optimaliseren, is niet altijd zo eenvoudig. Omdat de Vlaamse overheid het efficiënt omgaan met onze grondstoffen toch hoog in het vaandel draagt, biedt zij, naast het regulerende kader, ook heel wat instrumenten aan die bedrijven kunnen bijstaan in hun evolutie naar een duurzaam watergebruik. De voornaamste steunmogelijkheden worden hierna besproken.

Naast het overheidsinstrumentarium zijn er uiteraard ook kennisinstellingen en andere organisaties die een inspiratiebron kunnen zijn voor een duurzaam watergebruik in het bedrijf.

2.1 Steun voor advies

2.1.1 KMO-portefeuille

Wat houdt deze maatregel in?

De KMO-portefeuille is een laagdrempelige en interactieve web toepassing waarlangs kmo's jaarlijks tot € 15.000 subsidie kunnen bekomen voor ondersteuning in hun processen van ondernemen, innoveren en internationaliseren. De steun kan verkregen worden bij de aankoop van ondernemerschapsbevorderende diensten die verleend worden door erkende dienstverleners.

Wie komt in aanmerking?

De KMO-portefeuille richt zich tot beoefenaars van vrije beroepen, kleine en middelgrote ondernemingen met een exploitatiezetel in het Vlaamse Gewest, op voorwaarde dat zij cumulatief aan volgende voorwaarden voldoen:

Criteria	KO	MO
Tewerkstelling	Minder dan 50	Minder dan 250
Ofwel		
- jaaronzet	Maximum 10 miljoen €	Maximum 50 miljoen €
- balanstotaal	Maximum 10 miljoen €	Maximum 43 miljoen €

Tabel 8 definitie kleine en middelgrote onderneming

Om de jaaronzet, het balanstotaal en tewerkstelling van de steunaanvragende onderneming te berekenen worden de cijfers van de onderneming samengeteld met de cijfers van alle partner- en verbonden ondernemingen, conform de Europese kmo-definitie.

Enkel ondernemingen die een aanvaardbare hoofdactiviteit uitoefenen kunnen steun aanvragen. Een lijst van de NACE-codes van deze sectoren kan u raadplegen op de website www.kmo-portefeuille.be. Vzw's komen niet in aanmerking voor de subsidies van de kmo-portefeuille.

Wat komt in aanmerking?

De in aanmerking komende diensten worden ondergebracht in zes pijlers: opleiding, advies, technologieverkenning, , strategisch advies, advies voor internationaal ondernemen en coaching. Op het vlak van rationeel watergebruik zijn vooral de eerste vier pijlers belangrijk. Deze worden hieronder besproken.

- **Pijler opleiding**

Het onderricht, gevolgd door de werkenden in de onderneming bij een erkende dienstverlener, dat uitsluitend of hoofdzakelijk gericht is op het verbeteren van het huidige of het toekomstige bedrijfsfunctioneren van de onderneming.

Ook wettelijk verplichte opleidingen zijn toegelaten. Er moet voor elke opleiding een vormingsattest worden afgeleverd.

Voorbeelden: opleidingen in het kader van de verplichte 30-uren voor de milieucoördinator komen in aanmerking

- **Pijler advies**

Schriftelijke, specifieke, waardevolle raadgevingen en aanbevelingen, verleend door een erkende dienstverlener, die bestaan uit het in kaart brengen en onderzoeken van problemen (een analyse van de probleemstelling), een eigenlijk advies (oplossingen en waardevolle raadgevingen), en een implementatieplan, en die uitsluitend of hoofdzakelijk gericht zijn op het verbeteren van het huidige of het toekomstige bedrijfsfunctioneren van de onderneming. Het implementatieplan staat voor een soort conceptueel draaiboek voor wanneer het advies zou uitgevoerd worden. Het is niet de werkelijke realisatie of uitvoering van het advies zoals het indienen en opmaken van vergunningen of het opmaken van contracten/overeenkomsten.

Wettelijk verplichte adviezen (alle adviezen geregeld binnen een wettelijk kader bv op het gebied van milieu, energie, kwaliteit), adviezen in verband met kwaliteits-, veiligheids- en milieusystemen met het oog op het behalen van een kwaliteitscertificaat, adviezen van permanente of periodieke aard (diensten zoals routinematig belastingadvies, regelmatige dienstverlening op juridisch gebied, routinematig advies betreffende selectie-, aanwervings- of personeelsbeleid of reclame) en adviezen die tot de gewone bedrijfsuitgaven horen (bijv. site-onderzoek inzake bodemsanering en bodembescherming) zijn uitgesloten van steun. Ook diensten met betrekking tot subsidies komen niet in aanmerking.

Een advies is dus steeds schriftelijk, gepersonaliseerd en op maat van de onderneming. De implementatie zelf en de begeleiding bij de implementatie komen nooit in aanmerking voor de kmo-portefeuille. Voor het thema milieu en energie werden domeinspecifieke afspraken gemaakt. Deze afspraken zijn terug te vinden op <http://www.agentschapondernemen.be/themas/kmo-portefeuille> onder het gedeelte 'Wat komt in aanmerking'.

Voorbeeld:

Advies in verband met watergebruik voor zover niet wettelijk opgelegd: kan ik mijn productieproces optimaliseren door water opnieuw in te zetten na zuivering of door het invoeren van een cascade wassysteem, waarbij er een milieuwinst is maar waarbij ook nog eens mijn heffing daalt? Kan hemelwater worden ingezet?

- **Pijler technologieverkenning**

Een studieactiviteit van een erkende dienstverlener die tot doel heeft inzichten aan ondernemingen te geven als antwoord op een specifieke technologische kennisvraag met betrekking tot een product, proces of dienst. Het erkend studiecentrum moet een kennisoverdracht naar de kmo realiseren.

Voorbeeld:

- identificeren, analyseren, bestuderen van de mogelijke technische problemen, invloedsparameters of belemmeringen die zich stellen rond de beoogde innovatie;
- uitvoeren van eerste berekeningen, verkennende (laboratorium) proeven en/of simulaties;
- zoeken naar geschikte technologieën.

- **Pijler strategisch advies**

Een strategisch advies is een advies dat gerelateerd is aan een kantelmoment binnen de onderneming. Dit wilt zeggen dat het advies leidt tot beslissingen waarvan de gevolgen moeilijk omkeerbaar zijn wat betekent dat het advies een lange termijn oplossing biedt die invloed heeft of kan hebben op de hele organisatie. Binnen deze pijler kan voor bepaalde strategische milieudadviezen steun aangevraagd worden.

Het strategisch milieuplan is een strategisch advies waarbij naast de economische ook de technische haalbaarheid van een milieuproject wordt beoordeeld. Het milieuproject streeft naar een oplossing op bedrijfsniveau voor een vraagstuk, gesitueerd binnen de huidige of toekomstige bedrijfsactiviteiten, met betrekking tot een lagere milieudruk of het sluiten van water- en materiaalkringlopen, volgens het 'Ladder van Lansink'-principe. De subsidieaanvraag met betrekking tot dat plan moet worden ingediend in het specifieke domein milieu van de pijler strategisch advies.

- **Pijler coaching**

Coaching is een begeleidingstraject om de persoonlijke effectiviteit van de gecoachte ondernemer in zijn ondernemingsproces te verbeteren. Coachingtrajecten kunnen enkel voor drie domeinen aangevraagd worden: coaching bij bedrijfsoverdracht, coaching bij internationale groeibedrijven, coaching bij energiebesparende maatregelen.

Omvang steun

De subsidie wordt berekend als een percentage van de in aanmerking komende kosten van de ondernemerschapsbevorderende diensten. In volgende tabel worden de verschillende steunpercentages en steunplafonds weergegeven:

	Opleiding	Advies	Advies internationaal ondernemen	Technologie verkenning	Strategisch advies	Coaching
Steun	50%	50%	50%	75%	50% en 75%	50% en 75%
Steunplafond per pijler	€ 2.500	€ 2.500	€ 5.000	€ 10.000	€ 25.000	€ 10.000
Maximum per periode	Deze pijlers samen € 15.000					€ 25.000
Periode	1 kalenderjaar					

Tabel 9 subsidietabel KMO-portefeuille

Toelichting bij de tabel:

- voor **opleiding** kan 50% van de kostprijs betoelaagd worden tot een maximum van € 2.500 per kalenderjaar.
- Voor **advies** kan 50% van de kostprijs betoelaagd worden tot een maximum van € 2.500 per kalenderjaar.
- Voor **technologieverkenning** kan 75% van de kostprijs betoelaagd worden met een maximum van € 10.000 per kalenderjaar.
- Voor **advies voor internationaal ondernemen** kan 50% van de kostprijs betoelaagd worden tot een maximum van € 5.000 per kalenderjaar.
- Het maximum betoelaagbare bedrag bedraagt € 15.000 per kalenderjaar voor het geheel van de vier voorgaande pijlers.
- Voor een **strategisch milieuplan** per kalenderjaar kan bijkomend 50% van de kostprijs betoelaagd worden tot een maximum van € 25.000.

Het aanvaardbare projectbedrag dient minimum €100 te bedragen voor opleidingen en maximaal het bedrag vermeld in de overeenkomst met de dienstverlener, zonder btw. Het minimum projectbedrag in de pijlers advies en advies voor internationaal ondernemen bedraagt € 500. In de pijler technologieverkenning is dit € 1000 en bij een subsidieaanvraag voor strategisch advies bedraagt het minimum projectbedrag € 10.000.

Welke dienstverleners komen in aanmerking?

Een overzicht van de erkende dienstverleners vindt u op de website www.kmo-portefeuille.be terug. Hier kunt u per pijler zoeken welke dienstverleners erkend zijn.

Potentiële dienstverleners vinden diepgaandere informatie over de erkenningsprocedures op de website terug. Men kan erkend worden als dienstverlener op basis van een aantal voorwaarden die per pijler vastgelegd zijn.

Aanvraagprocedure

De aanvraag gebeurt, met uitzondering van de pijlers strategisch advies en coaching, volledig elektronisch op de website www.kmo-portefeuille.be. Vooraleer u een subsidie kunt aanvragen moet u zich als gemachtigde van de onderneming registreren op de website aan de hand van uw federaal token of uw e-ID (elektronische identiteitskaart). Vervolgens dient u uw onderneming te registreren.

Vooraleer u uw aanvraag indient moet u al een overeenkomst afgesloten hebben met een erkende dienstverlener. Best vraagt u dan zo snel mogelijk de subsidie aan. Dit moet gebeuren binnen de 14 kalenderdagen na aanvang van de prestaties. De eigenlijke aanvraagprocedure verloopt via de instructies vermeld op de website.

Voor de pijler strategisch advies en de pijler coaching is de aanvraagprocedure iets uitgebreider. De aanmelding gebeurt ook elektronisch, maar nadien worden de stavingsdocumenten eerst beoordeeld door de commissie strategisch advies. Deze commissie heeft al dan niet haar goedkeuring voor de steunaanvraag.

Extra informatie

Bevoegde overheid:

Agentschap Ondernemen

→ om na te gaan of uw project in aanmerking komt voor de kmo-portefeuille

bel gratis 0800 20 555 of

mail naar info@agentschapondernemen.be

→ voor algemene vragen over de toepassing, de procedure, webapplicatie of uw

aanvraagdossier:

Contacteer de Afdeling Economisch Ondersteuningsbeleid – team KMO-portefeuille

bel gratis 0800 20 555 en kies 'KMO-portefeuille' of mail naar kmo-

portefeuille@vlaanderen.be

Websites:

www.agentschapondernemen.be

www.kmo-portefeuille.be

Publicaties:

Subsidieleidraad 'U werkt energie- en milieubewust' te downloaden op

<http://www.agentschapondernemen.be/subsidedatabank/subsidieleidraden>

Tools:

Subsidedatabank online: <http://www.agentschapondernemen.be/subsidedatabank>

2.1.2 PRODEM

Wat is PRODEM?

PRODEM staat voor Promotie en DEMonstratie van milieuvriendelijke technologieën. Het is een steunmaatregel die kmo's in staat stelt om op een goedkope (gesubsidieerde) manier een beroep te doen op het onderzoekscentrum VITO om milieu- of energietechnologieën te evalueren.

PRODEM is zowel interessant voor ontwikkelaars van nieuwe milieu- en energietechnologieën als voor de eindgebruikers van deze technologieën:

- Ontwikkelaars kunnen via PRODEM hun nieuwe technologieën testen in een reële situatie.
- Eindgebruikers kunnen PRODEM gebruiken voor het zoeken van milieu- en energievriendelijke technologieën en het implementeren ervan in hun bedrijfsvoering.

Wie komt in aanmerking?

Kmo's die gevestigd zijn in het Vlaamse Gewest.
Vzw's zijn uitgesloten van steun.

Wat komt in aanmerking?

Advies en studies over specifieke milieu- en energie vraagstukken in uw bedrijf. Verschillende vormen zijn mogelijk:

- haalbaarheidsstudies,
- laboprogramma's,
- onderzoek op pilotschaal,
- tests in uw bedrijf

Omvang steun

Via PRODEM draagt de kmo slechts 34% van de totale projectkosten. 66 % wordt gesubsidieerd.

Extra informatie

VITO nv

www.vito.be, <https://vito.be/nl/over-vito/vito-als-partner/kmo-vindt-vito>

Accountmanager regio Oost- en West-Vlaanderen
Karen Vanderstraeten
Wetenschapspark I, Plassendale I, 8400 Oostende
Tel. +32 14 33 55 49
karen.vanderstraeten@vito.be

Accountmanger regio Antwerpen, Vlaams-Brabant, Limburg
Johan Vangrunderbeek
Tel. 014 33 57 32
Johan.vangrunderbeek@vito.be

2.2 Steun voor investeringen

2.2.1 Ecologiepremie (EP-PLUS)

Wat houdt deze maatregel in?

Met de ecologiepremie wil de Vlaamse overheid ondernemingen stimuleren om hun productieproces milieuvriendelijk en energiezuinig te organiseren en zij neemt daarbij een gedeelte van de extra investeringskosten die een dergelijke investering met zich meebrengt, voor haar rekening.

Wie komt in aanmerking?

Alle ondernemingen die gevestigd zijn in het Vlaamse Gewest en die een hoofdactiviteit uitvoeren die tot één van de toegelaten sectoren behoort komen in aanmerking voor een ecologiepremie. Een lijst van de NACE-codes van deze sectoren kan u raadplegen op de website www.ecologiepremie.be. Sinds mei 2013 kunnen bedrijven die instaan voor de primaire verwerking van land- en tuinbouwproducten terug beroep doen op de ecologiepremie. Voorheen moesten deze bedrijven zich richten tot de VLIF-ELFPO steun voor agrovoedingsbedrijven. Vzw's komen niet in aanmerking voor ecologiepremie.

Voor de omvang van de ecologiesteun wordt wel een onderscheid gemaakt tussen kmo's en grote ondernemingen. De definitie van een kmo vindt u terug in het hoofdstuk over de kmo-portefeuille. Een onderneming die één van de criteria overschrijdt, wordt beschouwd als grote onderneming.

Ondernemingen met één of meer grote energie-intensieve vestigingen kunnen enkel een ecologiepremie krijgen als de vestigingen waar de ecologie-investering zullen worden uitgevoerd zijn toegetreden tot het auditconvenant (indien het verbruik tussen 0,1PJ en 0,5PJ ligt) of tot het benchmarking-convenant (indien het verbruik minstens 0,5PJ bedraagt).

Grote ondernemingen moeten het stimulerend effect van de steun voor het investeringsproject bewijzen door aan te geven welke investering in ieder geval zal gebeuren, en tot welk extra de onderneming mits steun bereid is.

Wat komt in aanmerking?

Een ecologiepremie wordt toegekend aan beste beschikbare technieken die opgenomen zijn in een limitatieve technologieënlijst (afgekort LTL). Op deze lijst staan een 30-tal technologieën. De technologieën zijn opgedeeld in volgende drie categorieën:

- milieutechnologieën;
- energiebesparende technologieën;
- warmtekrachtkoppeling (WKK) en hernieuwbare energie.

Wanneer het gaat om strikt sectorgebonden technologieën dan wordt dit uitdrukkelijk in de naamgeving van de technologie vermeld en mag er enkel door ondernemingen die tot die sector behoren in geïnvesteerd worden.

Volgende technologieën komen **niet** voor op de LTL en zijn bijgevolg uitgesloten van een ecologiepremie:

- ecologie-investeringen die in aanmerking komen voor steunverlening via warmtekrachtcertificaten als vermeld in het elektriciteitsdecreet.
- ecologie-investeringen die in aanmerking komen voor steunverlening via groenestroomcertificaten als vermeld in het elektriciteitsdecreet (bv zonnepanelen, windturbines...)

De volledige limitatieve technologieënlijst (LTL) is te vinden op www.agentschapondernemen.be. Klik door naar Thema's › Subsidies › Ecologiepremie › Ecologiepremie Plus › Welke investeringen komen in aanmerking?

Omvang steun

De ecologiepremie wordt toegekend in de vorm van een subsidie. Het bedrag van de ecologiepremie wordt bepaald door:

- de categorie waartoe een technologie behoort;
- de eco-klasse waartoe een technologie behoort op basis van zijn ecologiegetal;
- de grootte van de onderneming;
- de subsidiebonus;
- de meerkost van de technologie en de essentiële componenten.

De technologieën worden op basis van hun ecologiegetal ingedeeld in twee eco-klassen (A, B) met daaraan gekoppeld een subsidiepercentage voor elke klasse. Een technologie behorende tot klasse A is performanter en geniet van een hoger subsidiepercentage dan een technologie van klasse B.

De indeling van de technologieën op basis van hun ecologiegetal in eco-klassen met daaraan gekoppeld een steunpercentage geeft volgende subsidietabel. Om de effectieve steun te bepalen moet het subsidiepercentage vermenigvuldigd worden met het meerkostenpercentage van de gekozen technologie:

Ecoklasse	Ecologiegetal	Steunpercentage voor kmo	Steunpercentage voor go
A	9-6	25 %	12,5 %
B	4-3	10 %	5 %

Tabel 10: subsidietabel ecologiepremie

In sommige gevallen wordt een subsidiebonus toegekend:

	KMO	GO
Eerstelijns milieu-, energie- of eco-efficiëntiescan	3 %	-
Milieucertificaat	5 %	-
Milieumanagementsysteem (ISO 14001, EMAS, ENI 6001, ISO 50001)	10 %	5 %

Tabel 11: subsidiebonus ecologiepremie

Het totale bedrag aan toegekende subsidies bedraagt maximaal € 1.000.000 over een periode van 3 jaar te rekenen van de indieningsdatum van de eerste positief besliste steunaanvraag.

Aanvraagprocedure

De aanvraag voor de ecologiepremie verloopt volledig elektronisch via www.ecologiepremie.be. Om de persoonlijke gegevens maximaal te beveiligen moet men zich aanmelden met het federaal token of een elektronische identiteitskaart.

De onderneming mag nog niet gestart zijn met de investeringen vóór de indieningsdatum van de ecologiepremie! Als startdatum geldt de datum van de eerste factuur.

De ecologie-investeringen moeten starten binnen de 6 maanden na de beslissing tot toekenning van steun en moeten binnen een termijn van 3 jaar na de beslissingsdatum beëindigd zijn.

Uitbetalingsprocedure

De steun wordt in drie schijven uitbetaald (ten vroegste één maand na de beslissing tot toekenning):

- een eerste schijf (30%) na de start van de investering (datum eerste factuur);
- een tweede schijf (30%) nadat 60% van de investeringen zijn gerealiseerd;
- een derde schijf (40%) na beëindiging van de investeringen en na controle van het dossier.

De uitbetaling van een schijf dient via de webapplicatie te worden aangevraagd.

Voorbeeld

Een bedrijf installeert een waterzuiveringssysteem om spoelwater te zuiveren en opnieuw in het productieproces in te zetten.

- Technologie: zie technologie nr. I327: "Installatie voor hergebruik van proces-, spoel-, reinigings- en afvalwater door middel van tertiaire waterzuiveringstechnieken."
- uitleg:
 - meerkost: 100 %
 - ecologiegetal: 4 > ecoklasse: B
 - essentiële componenten: retourleiding, tertiair waterzuiveringssysteem
 - niet essentiële componenten: buffertanks
 - subsidiepercentage: stel dat dit een kmo is: subsidie = 10 % (ecoklasse B)

Omvang subsidie = bedrag essentiële componenten x meerkostpercentage x subsidiepercentage
= 100 % x 10 % = 10 % **steun op de essentiële componenten**

Stel dat de kmo beschikt over een milieucertificaat (bonus van 5 %), dan bedraagt de steun:
= 100 % x 15 % = 15 % **steun op de essentiële componenten**

Extra informatie

Bevoegde overheid:

Agentschap Ondernemen

→ om na te gaan of uw investering in aanmerking komt voor de ecologiepremie:

bel gratis 0800 20 555 en vraag naar de accountmanager milieu of energie in uw provincie

→ voor algemene vragen over de procedure, webapplicatie of uw aanvraagdossier:

contacteer

de Afdeling Economisch Ondersteuningsbeleid – cel ecologiepremie

ecologiepremie@vlaanderen.be

www.ecologiepremie.be

Websites:

www.agentschapondernemen.be

www.ecologiepremie.be

Publicaties:

Subsidieleidraad 'U werkt energie- en milieubewust' te downloaden op

<http://www.agentschapondernemen.be/subsidi databank/subsidieleidraden>

Tools:

Subsidi databank online: <http://www.agentschapondernemen.be/subsidi databank>

2.2.2 Strategische ecologiesteun (STRES)

Wat houdt deze maatregel in

De strategische ecologiesteun is een financiële tegemoetkoming aan ondernemingen die ecologie-investeringen zullen realiseren in het Vlaamse Gewest.

Met deze steunmaatregel wil de Vlaamse Overheid kmo's en grote ondernemingen stimuleren om te investeren in groene spijttechnologie. In technologieën die omwille van hun unieke bedrijfsspecifieke karakter niet kunnen gestandaardiseerd worden en daardoor niet voorkomen op de limitatieve technologieënlijst van de klassieke ecologiesteunregeling EP-PLUS.

Het **strategisch karakter** van een investeringsproject wordt afgetoetst aan de hand van volgende voorwaarden:

- het project biedt een globale milieu- of energieoplossing op ondernemingsniveau met gesloten energie- en materiaalkringlopen en procesgeïntegreerde oplossingen. Ecologie-investeringen die opgenomen zijn of potentieel in aanmerking komen om opgenomen te worden op de LTL moeten een minderheid van het totale project uitmaken;
- het project kadert in een globale visie van de onderneming ten aanzien van het milieu of het duurzaam energiegebruik in de onderneming;
- het project streeft generieke milieu- of energiebeleidsdoelstellingen na.

Deze nieuwe steunregeling is een aanvulling op de reeds bestaande ecologiepremieregeling. In tegenstelling tot de ecologiepremie waarbij een onderneming een keuze moet maken uit technologieën die op de niet-limitatieve technologieënlijst (LTL) staan, komt de strategische ecologiesteun tegemoet aan specifieke en grotere investeringsprojecten.

Wie komt in aanmerking

Een onderneming dient aan volgende voorwaarden te voldoen:

- een onderneming als vermeld in het decreet van 16 maart 2012;
- zij realiseert haar investeringen in het Vlaamse Gewest;
- zij oefent een aanvaardbare hoofdactiviteit (NACE-code) uit;
- een administratieve overheid heeft geen dominerende invloed in de onderneming. Er is een vermoeden van een dominerende invloed indien 50% of meer van het kapitaal of de stemrechten van deze onderneming rechtstreeks of onrechtstreeks in handen van een administratieve overheid zijn. Dit vermoeden kan weerlegd worden indien de onderneming kan aantonen dat de administratieve overheid geen dominerende invloed uitoefent op het beleid van de onderneming;
- de onderneming is voor de indieningsdatum van de steunaanvraag toegetreden tot de energiebeleidsovereenkomst die voor haar van toepassing is op de indieningsdatum van de steunaanvraag;
- de onderneming toont het stimulerende karakter aan van de ecologiepremie op de geplande investeringen;
- de onderneming heeft op de indieningsdatum geen achterstallige schulden bij de RSZ en geen procedure op basis van Europees of nationaal recht lopen waarbij een toegekende steun wordt teruggevorderd;
- de onderneming voert een haalbaarheidsstudie uit waaruit de technische en economische haalbaarheid blijkt van de geplande ecologie-investeringen.

Wat komt in aanmerking

Enkel strategische ecologie-investeringen met een minimum aanvaardbaar investeringsbedrag van € 3 miljoen.

De ecologie- investeringen worden door VITO getoetst aan de basisvoorwaarden zoals gesteld in de Europese milieukaderregeling en zijn gericht op:

- het overtreffen van bestaande Europese normen (voor zover er geen strengere Vlaamse normen van toepassing zijn); voor de aanschaf van nieuwe vervoersmiddelen moeten enkel de Europese normen worden overtroffen die in werking zijn getreden;
- het behalen van milieudoelstellingen waarbij geen Europese normen gelden.

De volgende ecologie-investeringen komen niet voor steun in aanmerking:

1° de ecologie-investeringen die vroeger zijn geactiveerd en opgenomen in de afschrijvingstabel, en die verworven worden van:

- een onderneming waarin de steunaanvragende onderneming rechtstreeks of onrechtstreeks participeert;
- een onderneming die rechtstreeks of onrechtstreeks participeert in de steunaanvragende onderneming;
- een verwante patrimoniumvennootschap;

2° de ecologie-investeringen die verworven worden van een zaakvoerder, een bestuurder of een aandeelhouder van de steunaanvragende onderneming;

3° de ecologie-investeringen die in geval van aankoop niet verworven worden in volle eigendom;

4° de ecologie-investeringen die gratis of onder bezwarende titel ter beschikking worden gesteld aan derden;

5° ecologie-investeringen die in aanmerking komen voor steunverlening via warmtekrachtcertificaten als vermeld in het titel, VII, hoofdstuk I, van het Energiedecreet;

6° ecologie-investeringen die in aanmerking komen voor steunverlening via groenestroomcertificaten als vermeld in het titel, VII, hoofdstuk I, van het Energiedecreet;

7° de ecologie-investeringen die een onderdeel uitmaken van de ecologie-investeringen, vermeld in punt 5° en 6°;

8° de ecologie-investeringen met betrekking tot de oprichting, uitbreiding of modernisering van een bedrijvencentrum of een doorganggebouw;

9° de ecologie-investeringen die op een periode van minder dan drie jaar worden afgeschreven.

Omvang steun

De hoogte van de steun is afhankelijk van:

- performantie van de technologie: ecologiegetal I tot 9 / ecoklasse D tot A;
- grootte van de onderneming: kmo of go;
- aanvaarde meerkost van de essentiële componenten.

Ecoklasse	Ecologiegetal	Steunpercentage voor kmo	Steunpercentage voor go
A	9-6	40 %	30 %
B	4-3	30 %	20 %

De steun per onderneming is beperkt tot maximum € 1 miljoen per drie jaar.

Bijkomende voorwaarden

De indiening van de steunaanvraag moet voor de start van de investeringen te gebeuren.

Stavingstukken dienen binnen de 15 kalenderdagen na de aanvraag bezorgd te worden.

De start van de investeringen dient binnen de 6 maanden na de beslissing tot toekenning van de steun aangevat te worden.

De investeringen moeten ten laatste 3 jaar na de goedkeuring beëindigd zijn.

De investeringen moeten 5 jaar na realisatie door de aanvragende onderneming geëxploiteerd en behouden blijven.

Aanvraagprocedure

De aanvraag van strategische ecologiesteun gebeurt aan de hand van het aanvraagformulier op www.ecologiepremie.be.

De behandeling gebeurt op dossierbasis en wordt beoordeeld in drie stappen waarna een voorstel tot steuntoekenning aan de Vlaams Minister voor Economie wordt voorgelegd:

- Stap 1: In deze stap wordt door de beoordelingscommissie geoordeeld over het strategisch karakter van het investeringsproject.
- Stap 2: In deze stap beoordeelt de dossierbehandelaar of de aanvraag ontvankelijk is en voldoet aan de wettelijke voorwaarden.
- Stap 3: De Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) beoordeelt de technische aspecten van de investeringen:
 - de in aanmerking komende investeringen;
 - de meerkost;
 - de performantie (ecologiegetal/ecoklasse).

Uitbetalingsprocedure

De steun wordt uitbetaald in drie schijven:

- De eerste schijf van 30% bij start van de investeringen en na de eerste factuur.
- De tweede schijf van 30% na realisatie van 60% van de investeringen.
- De derde schijf van 40% na realisatie van de investeringen en na inspectie

Extra informatie

Bevoegde overheid:

Agentschap Ondernemen
Afdeling Economisch Ondersteuningsbeleid – cel ecologiepremie
Koning Albert II-laan 35 bus 12
1030 Brussel
0800 20 555
ecologiepremie@agentschapondernemen.be

Websites:

www.agentschapondernemen.be
www.ecologiepremie.be

2.3. Inspiratiebronnen

2.3.1 VITO

VITO of de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek is een onafhankelijke en klantgerichte onderzoeksorganisatie die op tal van domeinen actief is. VITO verschaft innoverende technologische oplossingen en geeft wetenschappelijk onderbouwde adviezen en ondersteuning om duurzame ontwikkeling te stimuleren en het economische en maatschappelijk weefsel in Vlaanderen te versterken.

Op het vlak van watertechnologie is VITO één van de pioniers en voert ze al jaren lang onderzoek naar innovatieve technieken voor waterbesparing en – zuivering. De mogelijkheden voor hergebruik en volledig sluiten van kringlopen en recuperatie van waardevolle componenten uit waterstromen worden door VITO onderzocht en geëvalueerd. De technische en economische haalbaarheid van nieuwe technieken wordt geanalyseerd.

Bedrijven die op zoek zijn naar oplossingen voor een specifiek waterprobleem in hun proces kunnen beroep doen op de kennis van VITO:

- **Best Beschikbare Technieken:** Het BBT-kenniscentrum is ondergebracht bij VITO. Het BBT-kenniscentrum inventariseert informatie in verband met milieuvriendelijke technieken, evalueert per bedrijfstak de Beste Beschikbare Technieken (BBT) en formuleert BBT-aanbevelingen naar de Vlaamse overheid en bedrijven.
In de BBT-studies is waardevolle informatie terug te vinden over mogelijkheden voor het beperken van waterverontreiniging, het optimaliseren van de waterzuivering en maatregelen voor rationeel watergebruik binnen de desbetreffende bedrijfstak. Meer informatie over het BBT-kenniscentrum, alle BBT-studies en de BBT-databank zijn terug te vinden op www.emis.vito.be/bbt
- **Voor bedrijven:** Op vlak van water biedt VITO een uitgebreide dienstverlening aan gaande van een wateraudit, het bestuderen van mogelijke alternatieve waterbronnen tot het opzetten van pilootinstallaties. Om deze dienstverlening optimaal aan te bieden ontwikkelde VITO enkel eigen tools zoals de **waterpinchanalyse**, het softwarepakket **RAINBOW** waarmee het potentieel van hemelwaternetwerken ingeschat wordt, het beslissingsondersteunend instrument **WASS** (WaterzuiveringsSelectieSysteem ...)
- Voor vier sectoren (poederlakkers, drankensector, vleesverwerkende sector, wasserijsector) werd een technologische benchmark uitgevoerd. Door deel te nemen aan deze benchmark kan een bedrijf in één oogopslag bepalen wat zijn technologische positie is binnen zijn sector en voor welke thema's een verbeteringslag zich opdringt. Water is één van de thema's die bekeken wordt.
 - **Voor kmo's:** Voor kmo's is de drempel om de stap naar VITO te zetten vaak iets te groot. Via het PRODEM programma maakt VITO, door een interessante subsidieregeling, de stap kleiner. Voor meer informatie over PRODEM verwijzen we naar hoofdstuk 2.1.2.
 - **Technologievalidatie:** Certipro is de certificatie- en keuringsdienst van VITO. Via Certipro kunnen individuele en kleinschalige waterzuiveringsinstallaties op een objectieve en kwaliteitsvolle manier gekeurd en erkend worden. Technologieleveranciers die hun installatie willen laten certificeren kunnen beroep doen op de diensten van Certipro. Meer informatie op www.certipro.be

Extra informatie

VITO nv, Boeretang 200, 2400 Mol

Tel. 014 33 55 1

www.vito.be

2.3.2 Websites

Heel wat organisaties zijn actief op het vlak van rationeel waterbeheer en ontwikkelden - al dan niet voor hun eigen specifieke doelgroep - interessante instrumenten en websites die een bron van informatie zijn op vlak van rationeel watergebruik.

- www.vlakwa.be > waterdatabank
Is een tool ontwikkeld om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Bent u op zoek naar een leverancier van een bepaalde technologie, wenst u meer informatie mbt een bepaalde technologie, wenst u een overzicht van beschikbare pilootinstallaties in Vlaanderen, maak gebruik van de waterdatabank!
- www.dothepluviotest.be
Werkinstrument ontwikkeld door Agoria en RSK Benelux met de steun van het Vlaams gewest binnen het Presti 5-programma, waarmee verschillende situaties en kosten van het nuttige gebruik van hemelwater snel ingeschat kan worden. Door verschillende simulaties uit te voeren, kan de optimale oplossing gekozen worden.
- www.duurzaamindustrieelbouwen.be
Deze website is een soort informatiepunt of naslagwerk voor iedereen die meer informatie zoekt over het bouwen van kantoren en industriële panden op duurzame wijze. Bevat o.a. ook tips i.v.m. het overschakelen op regenwater en waterbesparende technologieën.
- www.duurzaammkb.nl
Een website boordevol voorbeelden, instrumenten en andere handige zaken voor MKB (i.e. KMO) bedrijven die willen Duurzaam Ondernemen. In het luikje 'besparingstips' kunnen heel wat tips gevonden over rationeel waterbeheer.
- www.kenniscentrumwater.be
Website van de provincie Oost-Vlaanderen. De provincie heeft heel wat praktijkervaring over water op land- en tuinbouwbedrijven. Om de doorstroming van deze kennis naar de land- en tuinbouwsector te vergemakkelijken en te verbeteren, werd in 2002 het Kenniscentrum Water opgericht. Land- en tuinbouwers kunnen er terecht voor informatie en advies over het totale watermanagement op hun bedrijf.
- www.inagro.be > sectoren en thema's > water
Website van Inagro vzw (kenniscentrum voor land- en tuinbouw in West-Vlaanderen). Het Kenniscentrum water is ingebed in Inagro vzw en heeft heel wat ervaring rond (watervoorziening, -hergebruik, -behandeling en -zuivering) op het land- en tuinbouwbedrijf. In 2011 werd ook www.watertool.be gelanceerd. Dit is een interactieve tool om land- en tuinbouwers te helpen bij de selectie van de geschikte waterbehandeling.
- www.waterloketvlaanderen.be
Het Waterloket is het infopunt voor duurzaam omgaan met water voor gezinnen, landbouwers en gemeenten.
- www.lednetwerk.be
LED water is het steunpunt voor watertechnologie opererend vanuit UGent Campus Kortrijk, ondersteund door VLAKWA.

Deze LED ondersteunt KMO's en non-profit organisaties met gratis eerstelijnsadvies en begeleiding inzake invoering en/of verbetering van productie, zuivering of management van het bedrijfswater, (incl. plaatsbezoek!).

- www.integraalwaterbeleid.be
Website van de CIW, de coördinatiecommissie integraal waterbeleid. Overzicht van de werking rond integraal waterbeleid in Vlaanderen met onder andere verwijzingen naar:
 - Website watertoets
 - Geoloket bekkenwerking, waar de acties per bekken op kaart staan en de adressen van de bekkensecretariaten worden vermeld.
 - Geoloket kaderrichtlijn water, waar de categorie van een waterloop kan worden teruggevonden.

3. Nuttige adressen

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)

Afdeling Milieuvergunningen

Hoofdbestuur:

Graaf de Ferrarisgebouw

Koning Albert II-laan 20, bus 8

1000 Brussel

Tel. 02/553 79 97

Fax 02/553 79 95

e-mail: milieuvergunningen@lne.vlaanderen.be

Provinciale diensten:

	Adres	Tel. nr.	e-mail
Antwerpen	VAC Antwerpen Anna Bijnsgebouw Lange Kievitstraat 111-113 bus 61 2018 Antwerpen	03/224 64 81	milieuvergunningen.ant@lne.vlaanderen.be
Limburg	VAC Hasselt Hendrik van Veldekegebouw Koningin Astridlaan 50 bus 5 3500 Hasselt	011/74 25 80	milieuvergunningen.lim@lne.vlaanderen.be
Oost-Vlaanderen	Apostelhuizen 26K 9000 Gent	09/235 58 20	milieuvergunningen.ovl@lne.vlaanderen.be
Vlaams-Brabant	VAC Leuven Dirk Boutsgebouw Diestsepoort 6 bus 72 3000 Leuven	016/21 11 00	milieuvergunningen.vbr@lne.vlaanderen.be
West-Vlaanderen	VAC Brugge Jacob Van Maerlantgebouw Koning Albert I-laan 1.2/bus 72 8200 Brugge 2	050/40 43 11	milieuvergunningen.wvl@lne.vlaanderen.be

Vlaamse Milieumaatschappij, VMM

Hoofdbestuur (maatschappelijke zetel)

Dokter De Moorstraat 24-26

9300 Aalst

Tel. : 053/72 62 10

www.vmm.be

Afdeling Operationeel Waterbeheer

Dienst Grondwater

Graaf De Ferrarisgebouw

2de verdieping

Koning Albert II-laan 20 bus 16

1000 Brussel

Buitendienst	Adres	Contactpersoon	Tel.nr.
Oost-Vlaanderen Buitendienst Bovenshelde, Gentse Kanalen en Dender	Raymonde de Larochelaan 1 9051 Sint-Denijs- Westrem	Hoofd Buitendienst:	09/243 78 67
		Dienst Milieuvergunningen: Annik Cools	09/221 80 86
		Dienst Heffingen: Mark De Wit	09/243 78 85
		Dienst Grondwaterbeheer	09/221 80 86
West-Vlaanderen Buitendienst Ijzer, Leie en Brugse Polders	Zandvoordestraat 375 8400 Oostende	Hoofd Buitendienst: Kris Muyle	059/56 26 91
		Dienst Milieuvergunningen: Linus Laisnez	059/56 26 11
		Dienst Heffingen: Shelley-Ann Pollen	059/56 26 21
		Dienst Grondwaterbeheer	059/56 26 02
Limburg en Vlaams-Brabant Buitendienst Demer, Dijle en Maas	VAC Leuven Diestsepoort 6 bus 73 3000 Leuven	Hoofd Buitendienst: Filip Raymaekers	0497/03 86 24
		Dienst Milieuvergunningen: Bert Torbeyns (Limburg)	016/21 92 42
		Dienst Heffingen: Guido Verstappen	016/21 92 23
	De Schiervellaan 7 3500 Hasselt	Dienst Grondwaterbeheer	011/29 12 70
Antwerpen Buitendienst Nete en Benedenshelde	Van Benedenlaan 34 2800 Mechelen	Hoofd Buitendienst: Marc Florus	015/45 14 19
		Dienst Milieuvergunningen: Jan Van Der Meulen	015/45 14 10
		Dienst Heffingen: Guy Van der Velde	015/45 14 38
	Belgiëlaan 6 2200 Herentals	Dienst Heffingen: Patrick Quintens	014/28 66 36
	Anne Bijns Gebouw Lange Kievitstraat 111- 113 bus 64 2018 Antwerpen	Dienst Grondwaterbeheer	03/224 62 33

Waterwegbeheerders

- nv De Scheepvaart
 - Albertkanaal, Schelde-Rijnverbinding gelegen op Belgisch grondgebied, kanaal Dessel-Kwaadmechelen, Zuid-Willemsvaart, Briegden-Neerharen, Dessel-Turnhout-Schoten, Bocholt-Herentals en Kanaal naar Beverlo

Havenstraat 44
3500 Hasselt
Tel. 011 29 84 30
e-mail: s.briers@descheepvaart.be

- Waterwegen en Zeekanaal NV
 - Zeekanaal Brussel-Schelde, Kanaal naar Charleroi, Kanaal Leuven-Dijle, Netekanaal, Boven-Zenne

Waterwegen en Zeekanaal NV
Afdeling Zeekanaal
Oostdijk 110
2830 Willebroek
Tel.: 03 860 62 11
e-mail: zeekanaal@wenz.be

- Voor de bevaarbare waterlopen in Oost- en West-Vlaanderen, met uitzondering van Durme tussen Lokeren en monding, en Schelde stroomafwaarts Gent.

Waterwegen en Zeekanaal NV
Afdeling Bovenschelde
Nederkouter 28
9000 Gent
e-mail: bovenschelde@wenz.be

- Schelde tussen Nederlandse grens en Gent, Rupel, tijgebonden delen van Grote en Kleine Nete, tijgebonden deel Dijle, Demer van Diest tot monding en Durme van Lokeren tot monding.

Waterwegen en Zeekanaal NV
Afdeling Zeeschelde
Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113
2018 Antwerpen
e-mail: zeeschelde@wenz.be

- het bevoegde havenbedrijf

Vlakwa

VLAAMS KENNISCENTRUM WATER
FLANDERS KNOWLEDGE CENTER WATER

Graaf Karel de Goedelaan 34
B-8500 Kortrijk
België

T +32 (0)56 24 12 61
F +32 (0)56 24 12 80

info@vlakwa.be
WWW.VLAKWA.BE

Met de steun van:

